

ОСЛИКАВАЊЕ
ХРАМА КЊИГЕ

ADORNING
THE TEMPLE OF BOOKS

Каталожна свеска изложбе *Осликавање храма књиџе* објављује се поводом 50 година здања Народне библиотеке Србије у Београду и приређивања изложбе избора из ликовне збирке Народне библиотеке Србије, која је настајала током година на најразличитије начине – донацијама, легатима, поклонима, откупима, па и смештањем у Народну библиотеку у кризним ситуацијама како би се поједина дела сачувала – и чији је највећи део прикупљен у години када је обележавано пола века од уништења Народне библиотеке на Косанчићевом венцу.

ГАЛЕРИЈА
СРПСКЕ АКАДЕМИЈЕ НАУКА И УМЕТНОСТИ

43

**ОСЛИКАВАЊЕ
ХРАМА КЊИГЕ**

**ADORNING
THE TEMPLE OF BOOKS**

Душан Злоколица
Мирјана Симоски

Dušan Zlokolica
Mirjana Simoski

Београд 2023
Belgrade 2023

Публикацију издају

Српска академија наука и уметности
Народна библиотека Србије

Главни и одговорни уредници

Душан Оташевић
Владимир Пиштало

Уредник

Драган Пурешић

Рецензенти

Душан Оташевић
Тијана Палковљевић Бугарски
Весна Буројевић
Миомир Гаталовић

Превод на енглески

Татјана Домазет

Лектура и коректура

Јелена Витезовић

Графички дизајн и техничко уређење

Милош Нинковић

Штампа

Ретро принт, Београд

Тираж

600

Published by

Serbian Academy of Sciences and Arts
National Library of Serbia

Editors-in-Chief

Dušan Otašević
Vladimir Pištalo

Editor

Dragan Purešić

Peer-reviewers

Dušan Otašević
Tijana Palkovljević Bugarski
Vesna Burojević
Miomir Gatalović

English translation

Tatjana Domazet

Proof-reading

Jelena Vitezović

Graphic design and layout

Miloš Ninković

Printed by

Retro print, Belgrade

Print-run

600

ISBN
978-86-7035-510-1

САДРЖАЈ:

УВОДНА РЕЧ

Владимир Костић..... 7

ШУМАНОВИЋ И ЦРЊАНСКИ

Владимир Пиштало..... 11

ОСЛИКАВАЊЕ ХРАМА КЊИГЕ

Душан Злоколица
Мирјана Симоски 19

КАТАЛОГ

СЛИКА СА ИЗЛОЖБЕ 51

TABLE OF CONTENTS:

FOREWORD

Vladimir Kostić 7

ŠUMANOVIĆ AND CRNJANSKI

Vladimir Pištalo 11

ADORNING THE TEMPLE OF BOOKS

Dušan Zlokolica
Mirjana Simoski 19

CATALOGUE

OF THE EXHIBITION PAINTINGS 51

Владимир Костић

УВОДНА РЕЧ

Националне институције, а Народна библиотека Србије и Српска академија наука и уметности (САНУ) то свакако јесу, основане су у једном временски заједничком обрасцу као израз свести да се ради о инсигнијама државности једног народа, који је неочекивано крупним корацима ступао на позорницу Европе, свестан неопходности да своја историјски условљена закашњења што пре надокнади или смањи. И није упитно да су тај задатак националне институције обављале (и обављају). Народна библиотека Србије, на пример, својим је трагичним искуством 1941. године постала симбол виталности наше

Vladimir Kostić

FOREWORD

National institutions, such as the National Library of Serbia and the Serbian Academy of Sciences and Arts (SASA), were founded within a common timeframe as symbols of Serbia's statehood. This occurred as the country was making remarkable progress on the European stage, fully aware of the pressing need to make up for its historical setbacks. These national institutions have consistently played a pivotal role in this effort. For instance, the tragic destiny that befell the National Library in 1941 became a symbol of our people's resilience, resulting in the failure of the twisted minds who

средине и неуспеха болесних умова који су веровали да је њено уништење добар почетак уништења Србије. А није да нису нанели огромну штету! Међутим, у историјским и политичким превирањима требало би да се подразумева сарадња и допуњавање таквих институција. Моје осмогодишње искуство у вођењу САНУ не потврђује у потпуности да смо заиста разумели такву неопходност. Стрепње, љубомора, страх да неко не искорачи даље, изостанак сарадње у капиталним пројектима, умели су да непотребно муте воду на самом извору.

Међутим, истовремено сам био сведок и учесник једног другачијег партнерства у последњих неколико година, управо између Народне библиотеке Србије и САНУ, у знаку комплементарности и пријатељства. Изложба уметничких дела из Народне библиотеке Србије у Галерији САНУ само је једна од потврда ових речи.

Лично, према кући која ће гостовати у нашој Галерији не гајим само поштовање, већ и један сасвим бизаран сентимент. На месту где се данас налази зграда Народне библиотеке Србије било је фудбалско игралиште, које смо ми, деца, лапидарно звали „Дифово игралиште“, и на коме смо буквално проводили дане. Са почетком изградње, по мом лаичком доживљају, сјајне грађевине Куртовића

thought its destruction would mark the beginning of our downfall. Still, they managed to cause significant harm. Therefore, in times of historical and political turmoil, cooperation and mutual support among national institutions should be a priority. However, my eight-year experience leading SASA doesn't confirm that we have fully grasped this necessity. Apprehension, jealousy, fear of being overshadowed and a lack of collaboration on significant projects have often unnecessarily muddied the waters at the very source.

Nevertheless, in recent years, I have witnessed and participated in a different kind of partnership, the one between our two institutions. This partnership is characterized by mutual understanding and solidarity. An excellent example of our productive cooperation is the exhibition of artworks from the National Library of Serbia featured at the SASA Gallery.

Personally, I hold not only respect but also a rather unique sentiment for the institution that our Gallery is hosting. The very place where the Library now stands used to be a football field we, as children, simply called “DIF's¹ playground”. We would practically spend our entire days there. As the construc-

¹ Translator's note: DIF is a commonly used abbreviation for “Državni institut za fizikulturu” (State Institute of Physical Education).

и Михајловића, постали смо и свакодневни сведоци смањивања нашег простора за игру и, можда још симболичније, краја једног идиличног детињства, над којим се надвијала зграда чији ћемо значај тек касније схватити, када се наша деца и потом унуци у њеној сенци буду играли.

Остаје ми нада да је неки уметник са планиране изложбе можда овековечио тренутак изградње дома Народне библиотеке Србије на Врачарском платоу, нехотице хватајући и трагове мог детињства, за које смо се некако надали да ће трајати вечно. Уместо тога се надам да ће сарадња наше две куће бити дуготрајна и трајати непрекинута историјом, политиком или људским сујетама. Ова прва изложба може да буде залог такве наде. А потом ће доћи друга, трећа... и ко зна која по реду заједничка изложба.

tion of the magnificent building designed by Kurtović and Mihailović commenced, we witnessed the daily shrinking of our play area and, perhaps even more symbolically, the end of an idyllic childhood, overshadowed by a building whose significance we would only fully grasp later, when our own children and grandchildren played in its shadow.

I remain hopeful that perhaps one of the artists featured in the upcoming exhibition has captured the construction of the Library building on the Vračar Plateau, unintentionally preserving traces of my childhood, which I had hoped would last forever. Now I hope that the collaboration between our two institutions will be long-lasting and unaffected by history, politics or human vanity. This inaugural exhibition can serve as a guarantee of such a hope, with the promise of many more to come.

MOM MOWIN

THEY

MOWIN

Владимир Пиштало

ШУМАНОВИЋ И ЦРЊАНСКИ

Слике ће престати.
Тако је Сол Белоу дефинисао смрт.
У међувремену слике постоје и ми
уживамо у њима.

Хајдегер је рекао да није питање има
ли живота после смрти већ има ли жи-
вота пре смрти. Наш једноставни одго-
вор је да живота има. Један од његових
израза су слике.

Наша Дренка Вилен из *Harcourt
Brace-a*, уредница која је Американ-
цима открила Маркеса, говорила ми
је како, откад је старија, у галеријама
проводи само по сат времена.

– Није чудо – прокоментарисао је по-
којни Никола Мирков – јер слике зраче.

Vladimir Pištalo

ŠUMANOVIĆ AND CRNJANSKI

The pictures will stop.
This is how Saul Bellow articulated
the concept of death.

Meanwhile, the pictures exist, and we
derive pleasure from them.

Heidegger posited that the issue isn't
whether there's life after death, but
rather whether there's life before
death. Our straightforward response is
that there is life, and pictures serve as
an expression of it.

Drenka Willen, an editor of Serbian de-
scent with Harcourt Brace, who intro-
duced Marquez to the American audi-
ence, told me that as she's grown older,
she can only spend about an hour at a
time in an art gallery.

Прошао сам километре галерија у многим градовима на неколико континента.

Колико сам слика препознао знањем, а колико сам их изабрао срцем? Не знам.

***

Данас се овде срећу Српска академија наука и уметности и њена галерија, која је најлепша у земљи, у згради која је најлепша у граду, и Народна библиотека Србије.

Народна библиотека је једна од најважнијих српских културних установа. То је пре свега место где се чувају и рестаурирају књиге. Али она је и кровна институција система библиотеке. Она је наследник спаљене библиотеке на Косанчићевом венцу; она је позориште, концертна дворана, национални и интернационални културни центар. Сlike Народне библиотеке Србије најчешће су невидљиве, чак и за посетиоце. Сада је прилика да их заједно погледамо.

Библиотека, наиме, излази из својих зидова да сретне своје кориснике. Већ смо направили изложбу за пролазнике на паноима, у парку код Музеја примењене уметности. Садашњу изложбу приређујемо у најреспектабилнијем галеријском простору у земљи, овом у ком се налазимо.

“It’s hardly surprising”, observed the late Nikola Mirkov, “because pictures emanate radiance.”

I’ve traversed miles through galleries in various cities across continents.

How many pictures did I identify through my knowledge, and how many did I select with my heart? I can’t say for certain.

***

Today, right here in this place, the National Library of Serbia meets the Gallery of the Serbian Academy of Sciences and Arts, the country’s most beautiful art gallery, situated in the city’s most beautiful building.

The National Library stands as one of the most significant cultural institutions in Serbia. It primarily serves as a centre for the restoration and preservation of books. However, it is also the pillar of the country’s library system, bearing the legacy of the library lost to flames on Kosančićev venac. Additionally, it functions as a theatre, a concert hall and a national and international cultural hub. The Library’s collection of artworks typically remains hidden from the gaze of spectators, even those who frequent the building. Now is the moment for us to explore it together.

The Library extends beyond the confines of its walls to connect with its

Иво Андрић је рекао да равнодушност према књизи представља лакостомислено осиромашење свог живота. У библиотеци постајете лешник, галеб, гуштер на зиду, девојка, дечак, Наполеон, морске струје, звездана маглина. Све што је икад постојало и може постојати.

И галерија и библиотека су резонаторске кутије за срца. Ту се одвија чудо препознавања.

Библиотека је врт у џепу. Галерија је море.

И библиотека и галерија су подручје апсолутне могућности, све до најдаље слутње.

И библиотека и галерија намењене су само онима који хоће да се осећају живи.

***

Портрет који је насликао Сава Шумановић лебди иза мог потиљка. Гледам га кад долазим на посао и кад одлазим са посла. Остали део времена, он делује својим присуством. Весна Буројевић, један од највећих стручњака за овог сликара, рекла ми је да портрет никада није био у Шиду. Настао је у Паризу 1921.

То је нетипичан Шумановић.

Нема блеска бехара и снега, нема шорова ни ружичастих актова ни грожђа. Нема шидске светлости и предела, као

patrons. We've set up an exhibition on panels in the park adjacent to the Museum of Applied Arts, as well as right here, in the most prestigious gallery in the country.

Ivo Andrić once remarked that indifference toward books leads to a foolish impoverishment of one's life. In the library, you can transform into a hazelnut, a seagull, a lizard on the wall, a girl, a boy, Napoleon, an ocean current or cosmic dust — anything that has ever existed or could ever exist.

Both the library and the gallery serve as resonant chambers for the heart. It is here that the miracle of recognition unfolds.

The library is a pocket-sized garden, while the gallery is like a sea.

Both these places offer boundless possibilities, stretching out to the furthest horizons.

They are intended for those who seek to truly feel alive.

***

A portrait by Sava Šumanović hovers behind me. I glance at it when I begin my workday and when I'm about to head out for the day. The rest of the time, it quietly exudes its presence. Vesna Burojević, one of the leading experts on this artist, told me that this portrait has never been in Šid; it was painted in Paris, back in 1921.

да их никад нисмо видели, као да их они који живе у Шиду досад нису видели. Или као да су их видели у сну. Ова слика личи на експерименте из двадесетих, на којима је исписан број као у некој фабрици и кланици. На слици је леп младић, сличан оном на чувеној фотографији са два слапа косе. Име младића је Милош Црњански.

Црњански је записао:

„Лежаћу по цео дан у трави и гледаћу у небо. Сваки дан ће имати нову боју. И те боје умириће моје очи а ја сам сав миран кад ми се смире очи.“

Један ревер му је црн, други плав, кривата је црна а кошуља плава. Угао уста као да затеже удицу. И беоњаче и шаренице у очима су сиве. Слика је подељена између светлости, која је плаве боје, и сенке. Око на тамној страни је светло. У њему је мала црна зеница. Око на светлој страни слива се са слепоочицом. Пола тог човека види најпрецизније, пола не види ништа. Из човека још зјапи рат.

То је онај рат у коме су учествовали Витгенштајн и Аполинер и Краков, у коме су умрли Тракл и Франц Марк. Плави коњи. Тигар и Лисице и Судбина животиња. Рат у коме је човечанство показало себи фовистичко лице. Дотад је доктор Џекил седео у Лондону, а мистера Хајда је послао у колоније. Онда се мистер Хајд вратио и пожорио на Сому.

It's an atypical piece for him.

There's no gleam of spring blossoms or snow, no narrow alleys, no ruddy nudes or clusters of grapes. The lights and landscapes of Šid are not depicted here, as if they have never been seen, as if even the town's inhabitants have never laid eyes on them. Or perhaps as if they've only glimpsed them in a dream. This painting evokes the experimental spirit of 1920s art, with numbers inscribed much like those in a factory or abattoir. It features a striking young man bearing a resemblance to the figure in a famous photograph, his hair parted down the middle, each side falling to its own. This young man is Miloš Crnjanski.

Crnjanski penned these words:

“I will lie in the grass all day, gazing at the sky. Every day will bring a distinct colour. These colours will ease my eyes, and I will be completely calm when my eyes find peace.”

One of his lapels is black, the other is blue. He is wearing a blue shirt with a black tie. His lips are contorted, resembling those of a man reeling in a fishing line. The whites and irises of his eyes bear a shade of grey. The painting is divided into bluish light and shade. The eye on the dark side is bright, with a tiny black pupil, while the one on the bright side blends into the temple. One half of this man perceives everything

То је чађави и гвоздени човек који се вратио из Галиције. И протиче Висла натрашке ван смисла. Слика је и персонална и имперсонална. На њој истовремено има и нема никога.

Три године после рата, на лицу Црњанског, Шумановић је насликао тренутак у коме је пропао свет.

Дајте мени само шаку зрака и мало беле јутарње росе, остало вам на част.

Њему је све отето.

А остављене су му коцкице за слагање. Он сриче

Да да! ДАДА!

Човек пева после рата.

Али шта?

Је ли то онај коме је опростио Сондермајер?

Наш песник је сањао о свеповезаности.

Он је имао преобиље наде и беса и био одређен трешњевим цветовима са друге стране планете. Али не на овој слици.

Црњански је забележио:

„Човек који мање живи а више мисли, постаје све хладнији и као неки кристал тврђи. Постаје иреалан. Пропушта светлост и она се у њему ломи као у некој призми.“

with clarity, while the other half sees nothing. The echoes of war still haunt him.

This is the war in which Wittgenstein, Apollinaire and Krakov took part, the war in which Trakl and Franz Marc met their ends. Blue Horses. Tiger, Foxes and Fate of the Animals. This is the war where humanity exposed its Fauvist nature to itself. Before this, Dr. Jekyll resided in London, and Mr. Hyde was sent to the colonies. Then, Mr. Hyde returned and hastened to the Somme.

The picture portrays a tarnished, iron-clad man who has returned from Galicia. And the Vistula flows backwards, devoid of purpose. The painting embodies both the personal and the impersonal. Simultaneously, it depicts someone and no one.

Three years after the war, Šumanović depicted the moment the world had collapsed on the writer's face.

Give me just a handful of air and a taste of pure morning dew, and everything else is yours.

Everything has been taken away from him.

All he has left are puzzle pieces to assemble. He stutters:

Yes (Da) yes (da)! DADA!

A man sings after the war.

Упитаћете где је онај вишак сентимента који се из песника изливао сваком приликом. Да ниси сад негде насмејана / богата и расејана / где смех ври? Је ли то младић који је превео Шантића у суматраизам а Богдану Поповићу објашњавао модерну? Је ли то онај који је волео Бранка зато што се посветио еротизици, шали и утекао од наших мрачних тема? Страшна сентименталност је у Паризу сломила Шумановића. Да ли је од те сете утекао Црњански? (Овај сликар је очигледно био несрећан. Овај песник наизглед није.) Али Црњански је записао: „Био сам непоколебљив у својим тугама, замишљености и мутном осећању самоће.“

– Мом пријатељу – написао је Шумановић.

Шта се дешава?

То може упитати слеп онога који види.

А кога да пита онај који види?

But what about?

Is he the man spared by Sondermajer?

Our poet dreamt of a universal connection.

He had an abundance of hopes and anger and was shaped by the cherry blossoms on the other side of the world, yet not in this portrait.

Crnjanski observed:

“A man who lives less but thinks more gradually becomes emotionally distant, akin to a hardened crystal. His perspective detaches from reality, allowing light to pass through, only to shatter within him like in a prism.”

You may wonder where the excess of sentiment that once gushed from the poet at all times has vanished. Aren't you now cheerful, affluent and carefree in a place where laughter bubbles? Is this the same young man who converted Šantić to Sumatraism and explained Moderna to Bogdan Popović? The one who appreciated Branko for embracing eroticism and humour, steering clear of our darker themes? Overwhelming sentimentality broke Šumanović in Paris. Did Crnjanski manage to elude that sorrow? (The painter was evidently unhappy. The poet, it seems, was not.) However, Crnjanski wrote: „I remained steadfast in my melancholy, contemplation and the obscure sense of solitude.“

"To my friend", wrote Šumanović.

What is happening?

This is the kind of question a blind person might pose to someone with sight.

But who can the one who can see turn to for guidance?

Душан Злоколица
Мирјана Симоски

ОСЛИКАВАЊЕ ХРАМА КЊИГЕ

Свака институција културе у нашој земљи имала је специфичан и изузетно динамичан пут настанка и развоја, али се чини да ниједна није додирнута прстом судбине која је пратила наш народ на начин на који се то десило са нашом националном библиотеком.

Народна библиотека Србије трагала је од свог настанка за сопственим одговарајућим простором – домом који ће јој пружити услове за обављање функције централне националне институције културе, чији је основни задатак да прикупља и чува целокупну штампану и другу библиотечку грађу

Dušan Zlokolica
Mirjana Simoski

ADORNING THE TEMPLE OF BOOKS

Every cultural institution in our country has had a unique and incredibly dynamic journey from its early days through all the subsequent development stages. However, it seems that none have been as profoundly influenced by the fate of our people as the National Library of Serbia.

From its very beginning, the Library has been in search of its own suitable space – a home that would grant it the necessary conditions to fulfil its role as the pillar of culture with the mission of gathering and preserving all printed and other library materials from the territory of our country and the works

са територије своје земље, као и дела објављена у иностранству која су део српске културе или се њоме баве. Њена потрага представља истовремено и тежњу њеног народа ка слободи – у стремљењу ка одржавању континуитета и очувању сопственог идентитета, у околностима често крајње суровим, чак и нељудским.

Селидбе и премештања су били бројни, а Библиотека је најчешће била подстанар, у туђем и скученом простору, у којем једва да је било минималних услова за смештај књига и рад. Премештала се из Београда у Крагујевац и натраг, више пута. Била је део Државне штампарије, одакле је пренета у Попечитељство просвештенија, са којим се селила, добивши у једном тренутку и засебну просторију, у војној касарни на Врачару. Одатле је, међутим, убрзо пресељена, пошто се Попечитељство просвештенија преместило у данашњу зграду Академије примењених уметности у Улици краља Петра, одакле је затим, заједно са Библиотеком, стигло у Тобџијску касарну, на углу Немањине и Сарајевске улице. Следећа станица је била зграда Више женске школе, у којој се Библиотека налазила до 1864. године, када је прешла у Капетан-Мишино здање на Студентском тргу, где је први пут добила више просторија и где је остала до Првог светског рата.

Све време је постојала свест о потреби за постојањем посебне зграде Народ-

published abroad that belong to Serbian culture or that deal with it. This pursuit simultaneously reflects the yearnings of the Serbian people for freedom and their commitment to maintaining continuity and preserving their unique identity, even in the face of harsh and, at times, inhumane circumstances.

Migrations and relocations were frequent, and the Library was often a tenant in cramped and foreign spaces with unfavourable conditions for work and storage of materials. It moved back and forth between Belgrade and Kragujevac multiple times. Initially, it was part of the State Printing Office before being transferred to the Ministry of Education. It continued to move alongside it, eventually securing its own space within the military barracks in *Vračar*. However, it was soon relocated again, as the Ministry of Education moved to the present-day building of the Academy of Applied Arts on *Kralja Petra Street*. From there, the Ministry and the Library were moved once again thus ending up in the military facilities called *Tobdžijska kasarna*, on the corner of *Nemanjina* and *Sarajevska* streets. The next stop was the building of the High School for Girls, where the Library remained until 1864 when it moved to *Captain Miša's Mansion* on *Studentski trg*, where it finally obtained more space. It remained there until the outbreak of the First World War.

не библиотеке. Идеја о њеном подизању је први пут званично изнета 1842. године, на седници Друштва српске словесности, на којој се просветни и културни делатник Атанасије Николић заложио за изградњу нове Народне библиотеке, што је и прихваћено, али се све на томе и завршило.

Управник Библиотеке Милован Спасић је 1845. године поново покренуо ово питање, што је учинио и 1848. године. И Ђура Даничић је, као управник Библиотеке, 1859. године тражио да се подигне нова зграда за њу. Следеће године се за ово заложило Попечитељство просвештенија, указавши Државном савету на немогуће услове у којима Библиотека ради. Међутим, услед разних компликација дошло је до одуговлачења, а тачку на све су затим ставиле борбе са Турцима и бомбардовање Београда.

Године 1899. је покренуто питање изградње зграде за Академију наука, Земаљски музеј и Народну библиотеку, а наредне године је, на предлог Владе и указом краља Александра Обреновића, основан фонд за ову изградњу. Ни овај покушај се није завршио повољно по Народну библиотеку, па је питање изградње њене посебне зграде поново покренуто 1909. године. Управник Јован Томић је успео да добије плац на Позоришном тргу за ову намену, а на добијање потребних средстава за изградњу чекало се до

Throughout this time, it was obvious that the Library needed a dedicated building. The idea of constructing it was officially proposed for the first time in 1842 during a session of the Society of Serbian Letters, where Atanasije Nikolić, who was engaged in furthering education and culture, advocated for a new building. This proposal was met with approval, but unfortunately, no further action was taken.

Milovan Spasić, who headed the Library at the time, brought up this issue once again in 1845 and then also in 1848. So did a subsequent director Đura Daničić in 1859. The following year, the Ministry of Education supported this cause, informing the State Council of the impossible conditions in which the Library was operating. However, various complications caused delays. Ultimately, conflicts with the Turks and the bombardment of Belgrade put a stop to this initiative.

Another attempt ensued in 1899 when the issue of constructing a building for the Academy of Sciences, the National Museum and the National Library was raised. The following year, upon the Government's proposal, King Aleksandar Obrenović issued a decree on establishing a fund for the construction project. However, this attempt did not end favourably for the Library either, and the initiative was postponed until 1909. Under the leadership of Jovan Tomić, a plot of land on Pozorišni Trg

1912. године. Међутим, убрзо избијају балкански ратови, па од градње није било ништа. Народна библиотека је остала у просторијама Капетан-Мишиног здања, где више није било услова за рад.

У Првом светском рату, део зграде у којој се Библиотека налазила оштећен је приликом бомбардовања 1914. године, због чега је фонд Библиотеке пресељен на друга места у Београду и у друга места у Србији.

После рата је управник Јован Томић уложио велике напоре да се реши питање смештаја фонда Народне библиотеке, па је 1920. године успео да од Владе за то добије потребна средства, којима од индустријалца Милана Вапе купује зграду картонаже на Косанчићевом венцу – грађевину подигнуту 1868. године. Она, међутим, није била сасвим подесна за Народну библиотеку, па се убрзо поново почело размишљати о изградњи наменски грађене зграде.

Народна библиотека је дочекала Други светски рат у здању на Косанчићевом венцу, које је бомбардовано у трећем ваздушном нападу, око 15 часова, 6. априла 1941. године, када је било гађано запаљивим бомбама. Пројектили су били тежине од по један килограм, димензија 25 x 5 центиметара, без репа за стабилизацију. За разлику од класичне гранате, овај пројектил нема експло-

(Theatre Square) was secured for this purpose, but the necessary funds for construction were not obtained until 1912. Unfortunately, the Balkan Wars erupted soon after, and construction efforts came to a halt. The National Library was stuck in Captain Miša's Mansion, where the work conditions were no longer adequate.

During the First World War, in 1914, the part of the building where the Library was located suffered damage in the bombardment. Because of this, the Library's holdings were moved to other locations throughout Belgrade and elsewhere in Serbia.

After the war, the director Jovan Tomić made significant efforts to address the issue of housing the National Library's collections. In 1920, he succeeded in obtaining the necessary funds from the Government, with which he purchased a building at Kosančićev Venac from an industrialist Milan Vapa. The building, constructed in 1868, had previously housed a cardboard factory. Therefore, it was not entirely suitable for the National Library, so the idea of constructing a new building to fit the Library's needs was soon revisited.

However, the National Library remained at Kosančićev Venac until the breakout of the Second World War. On 6 April 1941, during the third air raid that took place at around 3:00 PM, the

живно дејство. Приликом удара упаљач активира паљење смесе унутар пројектила, стварајући температуру од 2.500 степени Целзијуса. Комади пројектила се распрскавају на удаљености од једног до два метра, захватајући сваки запаљиви материјал. Гашење се врши искључиво песком, јер би сваки контакт са водом допринео разорној моћи бомбе и разбуктавању пожара.

Зграда Народне библиотеке је изгорела заједно са културним благом које је

building was struck with incendiary bombs. These projectiles weighed about one kilogram each and measured 25 x 5 centimetres without the stabilizing tails. Unlike the traditional grenades, these projectiles were not explosive. Instead, the igniter activated the mixture inside the projectile upon impact, thereby generating a temperature of 2,500 degrees Celsius. Projectile shards scattered within the range of one to two meters, igniting any flammable

у њој чувано: фонд од 500.000 књига, око 1.800 старих штампаних књига, збирке од око 4.000 наслова часописа и 1.800 наслова новина, збирка од око 1.500 рукописа и повеља из периода од XII до XVII века, око 1.500 старих карата, гравира, цртежа и слика, око 2.000 писама значајних за историјску и културну прошлост Србије и Југославије, као и сви инвентари и каталози Народне библиотеке...

У недостатку фото-материјала, значајно сведочанство о стању зграде Народне библиотеке након бомбардовања представља уље на платну Антона Хутера, слика која је део ликовне збирке Народне библиотеке Србије.¹

Једно од тумачења разлога за бомбардовање зграде Народне библиотеке засновано је на изјави генерал-пуковника немачке авијације Александра Лера, који је, према подацима са иницијалног испитивања пред официрима Југословенске армије, приликом хапшења у Загребу 1945. године рекао

---

¹ Једна од тематски најзначајнијих слика за Народну библиотеку Србије је слика Антона Хутера *Библиотека у иламену*, уље на платну настало 1941. године. Хутер је био један од професора од самог оснивања Академије примењених уметности. Током бомбардовања 1941. године већина његових слика је уништена у кући у којој је становао. Ратне године проводи на Косанчићевом венцу, а 1944. године ступа у пропагандно одељење Врховног штаба НОБ-а. Порекло слике *Библиотека у иламену* и начин њеног доласка у збирку Народне библиотеке Србије нису познати.

material on their way. Only sand can be used to extinguish this type of fire, as contact with water only flares it up, thereby increasing the destructive potential of the bomb.

The Library was engulfed in flames, along with the cultural treasures it housed, including a collection of 500,000 books, around 1,800 early printed books, approximately 4,000 magazine titles and 1,800 newspaper titles, around 1,500 manuscripts and charters dating between the 12th and the 17th century, approximately 1,500 old maps, engravings, drawings and pictures, around 2,000 historically and culturally significant letters related to Serbia and Yugoslavia, as well as all the Library's inventory lists and catalogues.

Due to the lack of photographic evidence, an oil painting on canvas by Anton Huter, which is a part of the Library's art collection, offers a valuable account of the state of the building after the unfortunate event.¹

---

¹ One of the most thematically significant paintings in the Library's collection is Anton Huter's *Library in Flames*, an oil on canvas created in 1941. Huter was a professor at the Academy of Applied Arts since its foundation. Unfortunately, during the 1941 bombardment, most of his paintings were destroyed in his home. Throughout the war years, he resided at Kosančićev Venac. In 1944, he became a member of the Propaganda Department within the Supreme Command of the People's Liberation Army. The painting's origin and how it became part of the Library's collection remain a mystery.

да му је Хитлер лично издао наређење да се Београд разруши, истакавши Народну библиотеку као циљ који није војно интересантан, али представља кључну тачку културног идентитета нашег народа.

Одмах после рата обезбеђена су средства и оспособљена је зграда хотела „Српска круна“ за смештај Народне библиотеке, свечано отворена 30. априла 1947. године. Пошто ни ова зграда није била адекватна, убрзо је оживела идеја о изградњи нове.

Зграда Народне библиотеке Србије на Врачарском платоу представља једно од значајнијих дела модерне функционалне архитектуре наменски грађених објеката који су настали након Другог светског рата у Београду.

За изградњу једног оваквог здања дуго су биле припремане и планиране техничке карактеристике, локација, анализа садржаја и функција будућег објекта. Посао припреме поверен је архитекти Мати Бајлону. Он је предвидео да се Библиотека састоји из три основне функционалне групе просторија: простор за публику, простор за књиге и простор за запослене. Магацин за књиге је предвиђен у капацитету од три милиона књига, а читалачких места је замишљено да буде 450.

Конкурс за пројекат зграде Народне библиотеке Србије расписан је у августу 1957. године. Пре самог

One of the interpretations regarding the reasons behind the bombing is based on a statement by Colonel General Alexander Löhr of the German Luftwaffe. According to information from his initial interrogation before Yugoslav Army officers upon his arrest in Zagreb in 1945, he claimed that Hitler had personally ordered the destruction of the Library, pointing out that, even though it was not a military target, it was to be bombed because he aimed to destroy the pillar of the Serbian cultural identity.

Right after the war, some funding was secured to adapt the building of the “Srpska Kruna” hotel to accommodate the Library. It was officially opened on 30 April 1947. However, the building was still inadequate, so the idea of constructing a new one quickly gained momentum once again.

The current building, located on the Vračar Plateau, stands as one of the city’s notable examples of contemporary functional architecture of objects built for a specific purpose after the Second World War.

The construction of such a building involved extensive preparations and planning concerning the technical specifications, building site and analysis of the role and functions of the future facility. The preparatory work was entrusted to architect Mata Bajlon. He

објављивања конкурса одређена је локација за изградњу на раскрсници Булеvara Франшеа Д'Епера и Улице кнеза Милоша. Савет за културу Народне Републике Србије добио је 43 пројекта. Стручни жири је изабрао да прву награду додели Иви Куртовићу и Слободану Михајловићу из Београда. Жири је у свом извештају начињеном 10. априла 1958. године навео како се пројекат за Народну библиотеку под бројем 11115² уклапа у урбанизам предвиђеног простора и амбијент постојећих грађевина. Након завршетка идејног пројекта, док је још радио на изменама и допунама, Иво Куртовић је са групом стручњака из Народне библиотеке Србије обишао библиотеке у Риму, Стокхолму, Паризу и Бону.

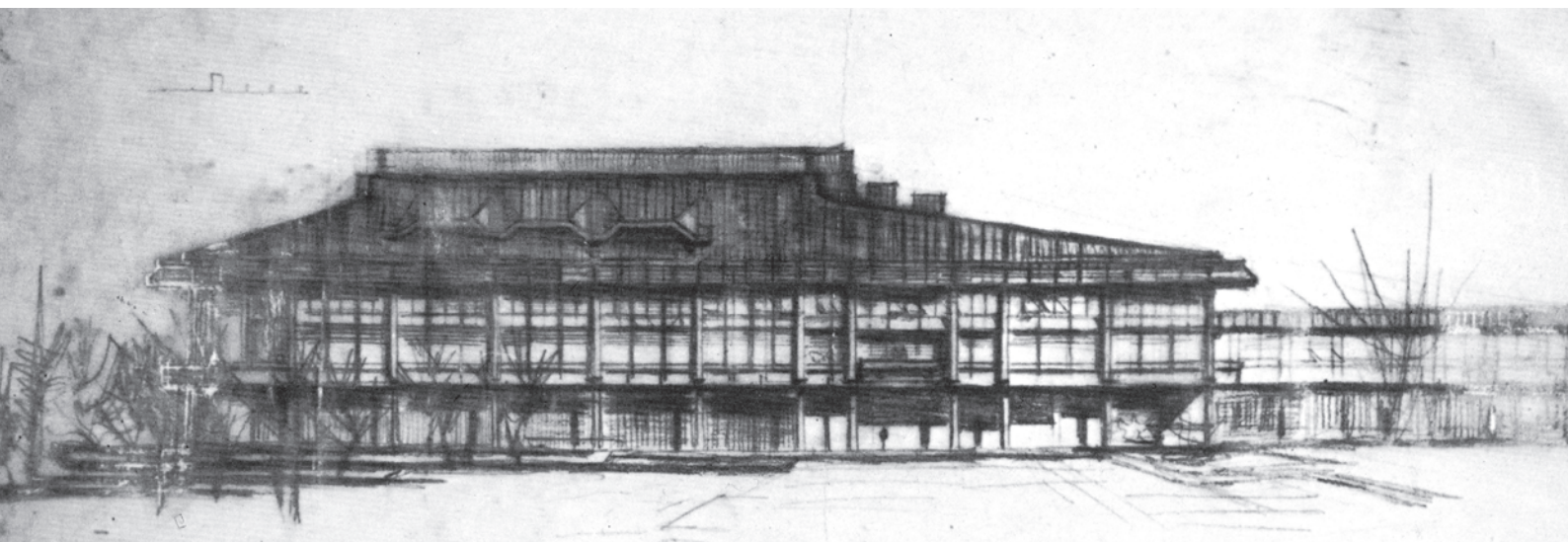
Друга награда је припала раду архитеката Милене Станковић-Ђорђевић и Сибина Ђорђевића, из Новог Сада. Трећа награда је додељена архитектама

² Бајлон, Мате, Програм и конкурс, *Народна библиотека СР Србије, монографија о изградњи*, Југословенски грађевински центар, Београд, стр. 23.

envisioned a Library made up of three distinct parts: a public area, book storage facilities and staff offices. The Library was to have a storage capacity of three million books, and the reading room was designed to accommodate up to 450 patrons.

Before the competition for the project design was officially launched in August 1957, a building site at the intersection of Franše Depere Boulevard and Kneza Miloša Street had been selected. The Serbian Council for Culture received 43 project designs. The expert jury chose to award the first prize to Ivo Kurtović and Slobodan Mihajlović from Belgrade. In the report dated 10 April 1958, the jury stated that project no 11115² fits into the urban planning of the site and surrounding area. After completing the preliminary design, while still working on modifications and additions, Ivo Kurtović visited the

² Бајлон, Мате, Програм и конкурс, *Народна библиотека СР Србије, монографија о изградњи*, Југословенски грађевински центар, Београд, р. 23.

Здравку Гмајнеру и Емилу Ладинеку, из Загреба, и Зоји Думенџић и Селимиру Думенџићу, такође из Загреба. На четвртом месту се нашло архитектонско решење Еда Равникара и Маријана Врховца, из Љубљане, као и Мирослава Коса, из Загреба, Богдана Игњатовића, из Београда, и Бранислава Миленковића и Ђорђа Петровића, из Београда.

Рад који је победио на конкурс је био разуђене основе, са високом двадесетоспратном кулом, која се уздиже изнад главног дела зграде. Убрзо након конкурса је промењена локација за изградњу објекта, а самим тим је дошло и до измена оригиналног пројекта који је победио на конкурс. Двадесетоспратна кула која је требало да буде магацин за смештање књига је избачена, а по новом пројекту књиге су смештене у сутерен и два нивоа испод земље. Нову локацију је одабрао Институт за архитектуру и урбанизам при Архитектонском факултету у Београду, и по њиховој одлуци Народна библиотека Србије смештена је на средишњи простор Врачарског платоа, највише и географски централне тачке града. Сходно новим условима и карактеристикама терена, грађевина је компонована хоризонтално, а главни део зграде, намењен корисницима, одвојен је од административног дела. Кров је раван, са широком надстрешницом, а фасада је решена са низом застакљених површина, које деле

libraries in Rome, Stockholm, Paris and Bonn along with a group of experts from the National Library.

The second prize was awarded to the work of architects Milena Stanković-Đorđević and Sibin Đorđević from Novi Sad. The third prize was given to architects Zdravko Gmajner and Emil Ladinek from Zagreb, and Zoja Dumendžić and Selimir Dumendžić, also from Zagreb. The design proposed by architects Ed Ravnikar and Marijan Vrhovec from Ljubljana ended in fourth place, along with Miroslav Kos from Zagreb, Bogdan Ignjatović from Belgrade, and Branislav Milenković and Đorđe Petrović from Belgrade.

The winning design featured an intricate structure with a twenty-story tower rising above the main part of the building. Soon after the competition, the building site was changed, resulting in alterations to the original project. The twenty-story tower that was supposed to be a book storage was removed. Instead, the books would be stored in the basement and two levels below ground. The new location was selected by the Institute for Architecture and Urban Planning, which is a part of the Faculty of Architecture in Belgrade. The Library was to be built in the central area of the Vračar Plateau, the city's highest and central point. Due to the features and prerequisites of the new location, the building was placed horizontally, and

бетонски стубови. Главни улаз у зграду се налазио са стране самог платоа, а улаз за запослене и за пријем грађе био је са задње стране зграде, оријентисан према Скерлићевој улици.

Камен темељац је постављен на Дан ослобођења Београда, 20. октобра 1966. године, а убрзо затим је добијено и одобрење за коначно архитектонско решење. Након низа измена и процедура у вези са прецизним пројектовањем електроинсталација, хидроинсталација и термоизолације, пројекат је усвојен 1968. године. Убрзо је почео да се израђује бетонски скелет грађевине – бетонирани су стубови, греде и међуспратне конструкције у оба дела зграде. У лето 1968. године бетонирана је и кровна плоча, најпре на главном делу објекта, а затим и на административном делу. Кровну конструкцију су покривале бакарне плоче. Од 1969. до краја 1971. године се радило на извођењу осталих занатских радова, завршавању инсталација, опремању објекта и изради ентеријера.

Ликовност финалног решења зграде била је у духу модернизма тих година; грађевина је хоризонтално пројектована, а главни део зграде је покривен четвороводним кровом, остављајући утисак смирености и хармоније архитектуре Далеког истока. У овом делу грађевине налазили су се амфитеатар, део за гардеробу и део магацина са књигама, који је одвојен од кори-

the main user area was separated from the business area. The roof was flat with a wide overhang, and the façade featured many glass surfaces divided by concrete pillars. The main entrance to the building faced the plateau, while the entrance for staff and reception of materials was placed at the back of the building, facing Skerlićeva Street.

The foundation stone was laid on 20 October 1966 – the day commemorating Belgrade's liberation. Shortly thereafter, approval was obtained for the final architectural design. After a series of revisions and procedures regarding precise project planning for electrical installations, plumbing and thermal insulation, the project was approved in 1968. The construction of the concrete framework of the building began soon thereafter, with the casting of columns, beams and inter-floor structures in both parts of the building. In the summer of the same year, the roof slab was also cast, first on the main part of the building and then on the business part. The roof was covered with copper plates. From 1969 to the end of 1971, various other works were undertaken, including the completion of installations, interior design and furnishing.

The visual concept of the final design was created in the spirit of modernism. The structure had a horizontal layout, with the main part of the building covered by a hip roof, creating an impression of calmness and harmony reminis-

сника. Ступениште које се налазило наспрам улаза водило је до централног хола, где су са једне стране били смештени каталози, а са друге читаоница. Поред читаонице, на спрату су били смештени и посебни фондови са збирком графика, гравира, фотографија и рукописа. Грађа посебних фондова је имала и збирку нумизматике и антиквитета скупљаних деценијама од институција и дародаваца. У наставку се налазила музичка збирка и збирка географских карата и планова.

У другом делу зграде, у простору високог приземља које је у нивоу дела за кориснике, налазило се одвојено административно одељење за запослене и управу Народне библиотеке Србије. У овом издуженом делу зграде се простирао хол са канцеларијама за рачуноводство, администрацију, секретара, заменике управника, а у делу где су се две целине спајале налазила се канцеларија управника и сала за састанке. На спрату су се налазиле канцеларије за обраду каталога, просторије матичне службе, просторије за издавачку делатност, за курсеве и семинаре, као и одељење са вредним примерцима рукописа из времена пре XVIII века и књигама штампаним до краја XVII века, као и радне просторије. Библиотека је имала своју штампарију са апаратима за фото-слог текстова и уређајима за офсетну штампу у црно-белој техници и у боји.

cent of the architecture of the Far East. This section of the building had an amphitheatre, a cloakroom and some storage facilities that were separated from the public areas. The staircase, located opposite the entrance, led to the central hall, which contained catalogues on one side and reading rooms on the other. Additionally, special collections were stored there, including the graphic art collection, engravings, photographs and manuscripts. The special collections also included numismatic and antique materials gathered over decades thanks to the contribution of other institutions and donors. In addition, there was a music collection and a collection of geographical maps and plans.

The other part of the building featured a raised ground floor that was on the same level as the user area. That was the separate business section containing the offices of the management and other employees. In this elongated section of the building, there was a lobby with offices for accounting, administration, the secretary and deputy managers. At the point where the two sections connected, there was the director's office and a meeting room. Upstairs, there were offices for cataloguing, central services, publishing activities, courses and seminars, as well as the department in charge of safekeeping valuable manuscripts dating back to the period before the 18th century and books printed until the end of the 17th century. The library

Главни магацини су били смештени у сутерену и испод земље.³ Пројектом Иве Куртовића⁴ је предвиђено смештање око два милиона књига и другог материјала. Монтажно-демонтажни метални регали су организовано делили магацин. Осим централног магацина предвиђени су и допунски, за смештање археографске грађе, старих рукописа, књига, гравира итд. Ова организација простора је омогућавала брз и несметан рад при пријему и издавању књига, будући да су магацини са читаоницом били повезани посебним лифтовима, док је наручивање књига било организовано пнеумопоштом, којом су путовали ручно исписани реверси. У три нивоа магацина су постављене транспортне траке, којима су књиге путовале од полице до корисника. Овај систем је

³ Саичић, Никола, Урбанистичке, архитектонске, ликовне и функционалне одлике објекта, *Народна библиотека СР Србије, монографија о изградњи*, Југословенски грађевински центар, Београд, стр. 75.

⁴ Архитекта Иво Куртовић је рођен 1910. године на Брачу и живео је до 1972. године у Београду. Био је редовни професор Архитектонског факултета у Београду и шеф Катедре за пројектовање. Након Другог светског рата је радио у највећим пројектним бироима на најзначајнијим задацима градитељске обнове. Куртовићеве грађевине се налазе широм Србије и Хрватске, а највећи број их је пројектовао и извео у Београду. Међу његовим најважнијим делима, поред зграде Народне библиотеке Србије, налазе се и зграда Спољнотрговинске коморе у Кнез Михаиловој улици у Београду, као и зграда Спомен-збирке Павла Бељанског у Новом Саду.

had its own printing press with equipment for phototypesetting of texts and devices for offset printing in black and white and in colour.

The main storage area was located in the basement and below ground.³ Ivo Kurtović's project⁴ foresaw the storage capacity of approximately two million books and other materials. Metal shelving units, easy to assemble and disassemble, were systematically used to divide the warehouse. In addition to the central storage, separate facilities were designated for the safekeeping of archival materials, ancient manuscripts, books, engravings and other valuable collections. This type of spatial organization allowed for fast and uninterrupted work during the reception and issuance of books. The books reached the users through special lifts extend-

³ Саичић, Никола, Урбанистичке, архитектонске, ликовне и функционалне одлике објекта, *Народна библиотека СР Србије, монографија о изградњи*, Југословенски грађевински центар, Београд, р. 75.

⁴ Architect Ivo Kurtović was born on the island of Brač in 1910 and lived in Belgrade until 1972. He worked as a full-time professor at the Faculty of Architecture in Belgrade and headed the Department of Design. After World War II, he worked at leading design bureaus on significant projects related to post-war construction. Kurtović's buildings can be found throughout Serbia and Croatia, with the majority of them being designed and built in Belgrade. Among his most notable works are not only the National Library of Serbia but also the Foreign Trade Chamber at Knez Mihailova Street in Belgrade and the Pavle Beljanski Memorial Collection building in Novi Sad.

могао да транспортује око 2.000 књига за сат времена.

Централни каталог се налазио на спрату главног дела зграде и отвореним простором је лако комуницирао са остатком корисничког дела. Преко хола испред централне читаонице је био повезан са остатком простора, чији су отворени план делимично пресекала степеништа која воде на галерију. Простор је био осветљен великим стакленим панелима са стране, природним светлом са крова, као и додатним неонским осветљењем.

Грађевина је конструисана од армиранобетонског скелета, чија мрежа је омогућавала постојање великих стаклених површина, прозрачност простора и осећај просторне целовитости унутар грађевине. Кориснички део је организован тако да оставља утисак просторне целине, транспарентности и отворености. На овај начин је

инг from the storage area to the reading rooms, while handwritten book requests were managed via a pneumatic mail system. The three levels of the storage area were equipped with conveyor belts, transporting books from the shelves to the users. This system could transport around 2,000 books per hour.

The central catalogue was located on the upper floor of the main part of the building. Its open layout facilitated interaction with the rest of the user area. The catalogue was connected to other parts of the user area through the atrium in front of the central reading room. This open space area was partially intersected by the staircases leading to the gallery. The space was well-lit thanks to large glass panels on the sides, natural light coming from the roof and additional neon lighting.

The building had a reinforced concrete skeleton, which allowed for large glass surfaces and well-lit open space contributing to the sense of connectedness

постигнута прегледност и хармонија простора. Витки стубови од армираног бетона су носили примарну масу грађевине и сводили архитектуру на минимум, крунисану доминантном кровном конструкцијом која наглашава хоризонталност, ширину и стабилност грађевине. Овај визуелни ефекат је познат из архитектуре Далеког истока, иако угледање на те узор не је било познато на нашим просторима у тренутку када је зграда пројектована.

Главно предузеће за извођење грађевинских радова је било „7. јули“ из Београда. Радови су извођени у сарадњи са специјализованим предузећима и погонима из области монтаже, инсталација, противпожарне и противавионске заштите и одбране. Пројекат озвучења зграде је израдило пословно удружење „Стандард“. Електроинсталације, осветљење, телефоне, громобране и трансформаторске станице је извело предузеће „Електрон“. Пројекте уређења простора око зграде је осмислио дипломирани инжењер Михајло Митровић, који је у првој фази уређења, која је почела 1972. године, решио стазе око зграде, степеништа и рампе. За главни плато између Крушедолске улице и зграде Библиотеке дато је привремено решење.⁵

⁵ Синђић, Драгољуб, Пројекти опреме и остали пројекти, *Народна библиотека СР Србије, монографија о изградњи*, Југословенски грађевински центар, Београд, стр. 53.

within the structure. The public area was organised in a way that created an impression of spatial unity, transparency and openness. This approach resulted in a neat and harmonious space. Slim reinforced concrete columns supported the main mass of the building, reducing architectural elements to a minimum and allowing for a dominant roof structure that emphasised the building's horizontality, width and stability. This visual effect is reminiscent of the Far East architecture, even though those patterns were not emulated in our part of the world at the time the building was designed.

A Belgrade company Sedmi Juli was hired for the main part of the construction works. It synergised with other companies and facilities specialised in the areas of assembly, installations, fire protection and defence against air attacks. The building's sound system was entrusted to a company called Standard. Electrical installations, lighting, telephones, lightning rods and transformer stations were installed by the Elektron company. Landscaping was assigned to engineer Mihaјlo Mitrović. In the first stage, which began in 1972, he designed walking paths around the building, staircases and platforms. A temporary solution was implemented for the main plateau between Krušedolska Street and the Library.⁵

⁵ Синђић, Драгољуб, Пројекти опреме и остали пројекти, *Народна библиотека СР Србије, монографија о изградњи*, Југословенски грађевински центар, Београд, р. 53.

Ликовно уређење зграде је припало академском сликару Петру Лубарди и академским вајарима Небојши Митрићу и Лидији Мишић. Дело Петра Лубарде је слика *Косовски дој*. Небојша Митрић је израдио амблем Народне библиотеке Србије, као и низ бронзаних рељефа знаменитих личности, а Лидија Мишић бронзану скулптуру у атријуму.

Народна библиотека Србије на Врачарском платоу је започела са радом 6. априла 1973. године. На предлог Завода за заштиту споменика културе града Београда проглашена је, 1987. године, за споменик културе⁶ и сврстана међу културна добра.

Sanctum sanctorum једне библиотеке била би тачка у којој се укрштају

⁶ Одлука, „Сл. лист града Београда“ бр. 16/87.

The artistic decoration of the building was entrusted to academic painter Petar Lubarda and sculptors Nebojša Mitrić and Lidija Mišić. Petar Lubarda painted the *Battle of Kosovo*. Nebojša Mitrić created the Library emblem, along with a series of bronze reliefs depicting famous personalities, while Lidija Mišić created a bronze sculpture that was placed in the atrium.

The new building was inaugurated on 6 April 1973. Upon the initiative of the Institute for the Protection of Cultural Monuments of the City of Belgrade, it was declared a cultural monument⁶ in 1987 and listed among the cultural heritage sites.

⁶ Одлука, „Сл. лист града Београда“ бр. 16/87.

духовно и материјално. Традиционално, то је увек кабинет главног библиотекара, оног који чува знање и који носи знање. Данас би то био кабинет управника Народне библиотеке Србије. И у кључу сагледавања ликовне збирке ове куће, можемо рећи да се управо овде чувају нека од њених најзначајнијих дела, која по свом избору и квалитету описују природу и значај колекције: *Косовски бој* Петра Лубарде, као симбол националне историје; *Портрет Милоша Црњанског* Саве Шумановића, као симбол културне историје у односу јавног и приватног у уметности; *Сликари* Миће Поповића, као симбол критике у уметности, односно један од најзначајнијих елемената слободе духа једног народа.

Ликовна збирка Народне библиотеке Србије настајала је током година на најразличитије начине: донацијама, легатима, поклонима, откупима, па и смештањем у Народну библиотеку у кризним ситуацијама како би се поједина дела сачувала, оставши затим ту и до данас и поставши интегралним делом збирке. Збирка је подељена у два дела, стари фонд, који носи инвентарски број са префиксом НБС С, и новији фонд, који настаје од 1991. године и носи инвентарски број са префиксом НБС.

Значајно је истаћи и легат Љубице Цуце Сокић, сликарке и академика САНУ. Њено сликарство се описује

The point where the spiritual and the material intersect is the *sanctum sanctorum* of a library. Traditionally, that point has always been the office of the head librarian, the one who safeguards and perpetuates knowledge. Today, this is our director's office, which features some of the most significant works in possession of our library. The choice and quality of the works placed in this office testify to the nature and value of the entire art collection. Those are the *Battle of Kosovo* by Petar Lubarda, a symbol of national history, the *Portrait of Miloš Crnjanski* by Sava Šumanović, a symbol of cultural history in the context of the public and the private in art, and the *Painter* by Mića Popović, a symbol of art criticism, which is one of the fundamental elements of a nation's intellectual freedom.

Over the years, the Library's art collection has been expanding by diverse means, including donations, legacies, gifts, acquisitions and, in some cases, emergency relocations for the sake of protection, after which the pieces have remained part of the collection to this day. The collection is divided into two parts: the older section, labelled with inventory numbers prefixed with "NBS S", and the more recent section, established in 1991, labelled with inventory numbers prefixed with "NBS".

It's important to emphasize the legacy of Ljubica Cuca Sokić, a painter and

као интимистичко и углавном је обухватало мртве природе, ентеријере, пејзаже, портрете и фигуре у простору. Њен легат донирали су њени наследници из породице Гаталовић, а у њему се углавном налазе књиге из њене библиотеке, лични предмети попут сликарске блузе, палете и четкица, као и неколико осушених нарова, који су били чест мотив на њеним сликама, цртежима и графикама. У оквиру легата налази се и велики број илустрација које је она радила за различита издања књига и часописа у земљи и иностранству. У оквиру ликовне збирке наша се и слика *Бела ћаса*, уље на платну настало у Београду 1989. године. Ово дело, са својим нежним пастелним тоновима, најбоље илуструје сензибилитет сликарства по коме је Цуца Сокић данас препознатљива.

Највећи део колекције прикупљен је донацијама и поклонима 1991. године, када је обележавано пола века од уништења зграде Народне библиотеке на Косанчићевом венцу и када је библиотекарка Ивана Николић дошла на идеју да се тај трагични датум обележи обogaћивањем зграде Народне библиотеке на Врачарском платоу ликовним делима савремених аутора. Идеја је била да се мотивишу најзначајнији савремени аутори српског и југословенског сликарства, вајарства и графике, како би поклонили своја значајна дела и обогатили колекцију

member of the Serbian Academy of Sciences and Arts (SASA). Her artistic work is characterised by Intimism. It primarily features still life, interiors, landscapes, portraits and figures in space. Her legacy was donated to the Library by her heirs from the Gatalović family. It mainly includes books from her library, personal items like the painter's smock, palettes and brushes, but there are also several dried pomegranates, which were a recurring motif in her paintings, drawings and graphics. The legacy also contains many illustrations created for various books and magazines both in the country and abroad. There is also an oil painting on canvas called *White Jug*, dating from 1989. The delicate pastel tones of the painting best illustrate the artist's sensibility for which she is well-known today.

The largest portion of the Library's art collection was gathered in 1991 through donations and gifts. That year marked half a century since the destruction of the building at Kosančićev Venac. To commemorate that tragic event, librarian Ivana Nikolić came up with the idea of enriching the National Library with artworks by contemporary authors. The essence of the idea was to motivate the most significant contemporary Serbian and Yugoslav painters, sculptors and graphic artists to donate their valuable works, which would, in return, be

Народне библиотеке Србије, уз услов да та дела буду изложена у јавном простору зграде Библиотеке. Наравно, пре тога би била приказана на изложби која би се отворила 6. априла, на сам дан страдања Народне библиотеке у Другом светском рату.

Ивана Николић је у јануару 1991. године представила своју идеју тадашњем управнику Народне библиотеке Србије Миломиру Петровићу. О томе се затим разговарало на састанцима управе и колегијумима, након чега је одлучено да се и на овај начин обележи педесетогодишњица страдања зграде Народне библиотеке у Другом светском рату. Пројекат је званично започео 18. фебруара 1991. године, када је упућено писмо одређеном броју актуелних уметника на уметничкој сцени Србије. Иако нису сви критеријуми били сасвим јасно дефинисани у почетку, почетни циљ је био да се дође до што већег броја признатих и остварених аутора. Започело се са личним контактима, затим контактима преко удружења УЛУС и УЛУПУДС, да би на крају вест о овом пројекту кренула да се шири међу уметницима мимо званичних канала комуникације. Одзив је био изузетан – у периоду до изложбе 6. априла 1991. године прикупљено је око сто двадесет дела.

Историјске околности често нису ишле наруку Народној библиотеци Србије. Тако је било и у марту 1991. године

displayed in the Library's public spaces. Of course, they would first be showcased in an exhibition symbolically inaugurated on 6 April – the day of the World War II bombardment.

Ivana Nikolić presented her idea to the then-director Milomir Petrović in January 1991. It was subsequently discussed in meetings of the management and department heads and approved as a way to mark the fiftieth anniversary of the unfortunate event. The project was officially launched on 18 February 1991. Many prominent contemporary Serbian artists were invited to take part in the initiative. The selection criteria were not strictly defined at first, but the main idea was to involve as many recognised and accomplished artists as possible. The artists whom library employees knew personally were contacted first, then library representatives reached out to associations like ULUS (Association of Fine Artists of Serbia) and ULUPUDS (Association of Applied Arts Artists and Designers of Serbia). Eventually, news of the project started to spread among artists through unofficial communication channels. The response was remarkable, and during the period leading up to the exhibition, approximately one hundred and twenty works were collected.

As historical circumstances often did not favour the Library, a period marked

– периоду политичких превирања – када је акција прикупљања ликовних дела била у највећем замаху: поједини уметници су се колебали, а међу њима је било оних који су већ потврдно одговорили на иницијативу Народне библиотеке и најавили да ће јој поклонити своје дело. Ту је у активној комуникацији са уметницима Ивана Николић доказивала да је једна институција културе попут националне библиотеке ван времена и изнад политике, те да Народна библиотека Србије континуирано од свог оснивања 1832. године припада целом српском народу и чува његову културну, интелектуалну и уметничку баштину и стваралаштво, од штампаних публикација, преко аудио-визуелне грађе, до ликовних дела. Њена аргументација је уродила плодом и нико од уметника није повукао своја дела нити се покајао због тога.

У периоду прикупљања ликовних дела за ову збирку са уметницима се разговарало и о димензијама дела, мотивима, техници и слично, будући да је одређен број уметника био у недоумици у вези са тим шта би требало поклонити. Неки су сами одредили радове намењене Библиотеци и поклонили их без детаљнијих консултација. Уметници су углавном поклањали по један рад из свог атељеа, док су неки од њих одвајали за поклон и више радова. Већина их је стизала већ опремљена за излагање у рамовима, али је било и ра-

by political turmoil ensued in March 1991, right when the initiative was at its peak. Some artists became hesitant despite having previously welcomed the initiative and accepted to donate their works. Ivana Nikolić then urged them to consider still taking part in the project, arguing that a cultural institution such as the National Library transcends time and politics. She emphasised that, since its foundation in 1832, the Library has been continually dedicated to the preservation of Serbian cultural, intellectual and artistic heritage, from printed publications and audio-visual materials to visual artworks. Her argumentation bore fruit, and none of the artists withdrew their works nor ended up regretting the decision to donate them.

The artists were often curious about the desirable dimensions, motifs and techniques of the requested pieces as they were not quite sure of the Library's expectations. However, some of them chose the works themselves without previously consulting library representatives. They mainly donated one piece from their studio each, although some set aside multiple works. Most of the works arrived equipped with a frame, but some had to be framed by the Library. Also, some of the older pieces from the Library's existing collection required restoration or reframing, so this was also taken care of before the exhibition.

дова без рамова, који су онда морали бити наменски урамљивани, за потребе изложбе. Уз то, нека од дела насталих у претходним деценијама из старог фонда Народне библиотеке захтевала су конзервацију или прерамљивање, што је том приликом и обављено.

За поставку изложбе је био ангажован Никола Кусовац, историчар уметности, ликовни критичар, публициста и кустос Народног музеја у Београду. Његов рад се сматрао изузетним доприносом обележавању педесетогодишњице страдања Народне библиотеке Србије у Другом светском рату.

Све слике, графике и скулптуре су биле постављене у изложбеном простору Народне библиотеке, који је за ову прилику био прилагођен посебним паноима. Било је предвиђено да изложбу отвори академик Мића Поповић, који, међутим, због болести није могао то да учини, па је изложбу отворио Сениша Вуковић, професор и један од оснивача Медиале, који је учествовао на изложби са сликом *Лейошица и звер*. Сви уметници који су поклонили своје радове Библиотеци присуствовали су отварању изложбе, која је трајала до јуна месеца 1991. године, а након њеног отварања добили су за свој допринос и захвалнице Народне библиотеке Србије.

Након изложбе, за потребе ентеријера Народне библиотеке Србије, Никола Кусовац је урадио пројекат сталне

Nikola Kusovac, an art historian and critic, publicist and curator at the National Museum in Belgrade, was hired for exhibition setup. His work was deemed an exceptional contribution to the entire event.

All the paintings, graphic artworks and sculptures were displayed in the exhibition space of the Library, which had been equipped with special panels for this occasion. The exhibition was supposed to be opened by academician Mića Popović. However, due to illness, he was unable to do so and was consequently replaced by Siniša Vuković, a professor and one of the founders of Mediala, who had also contributed to the exhibition with his painting titled *Beauty and the Beast*. All the artists who had donated their works to the Library attended the inauguration upon which they received acknowledgements for their contribution. The exhibition remained on display until June 1991.

After the exhibition, Nikola Kusovac designed the permanent display of the artworks within the Library premises (halls, reading rooms, offices and meeting rooms). This way, the works remained on display in public areas, fulfilling their initial purpose, which was also the prerequisite for the entire initiative. They remained in place until the

поставке слика у ентеријеру: по холловима, читаоницама, канцеларијама и салама за састанке. На овај начин су ликовна дела наставила да живе у јавном простору и испунила своју основну намену, која је иницијално и одређена као један од првих услова за њихово прикупљање – све до реконструкције зграде Народне библиотеке, започете 2007. године.⁷ У службеном делу зграде, који није био обухваћен реконструкцијом, део поставке је и даље присутан у оном облику у којем је иницијално постављен.

Изложбом од 6. априла 1991. године није завршен процес прикупљања ликовне збирке. Многи уметници, након што су чули за искуства својих колега и сазнали детаље из медија, почели су да се јављају и нуде своје радове на

reconstruction of the Library in 2007.⁷ In the business part of the building, which was not remodelled, a portion of the display remains in its original form.

The exhibition didn't mark the end of the process of collecting the artworks. Upon hearing about the positive experiences of their colleagues and learning the details of the project from the media, many artists reached out to the Library with the idea of donating their works. After gathering a certain number of new pieces, Nikola Kusovac would arrange them throughout the Library's facilities.

Currently, the art collection contains 250 works. Besides the pieces that have been arriving since 1991 to this day as part of the initiative, there have been those received as gifts upon Library re-

⁷ Од 2007. до 2011. године, значајан део простора и опреме Народне библиотеке је реновиран и осавремењен, како би се њене активности развијале у складу са новим стандардима и потребама корисника. Тако је, према пројекту архитекте Зорана Радојичића, реконструисан ентеријер корисничког дела зграде, чиме је обухваћено 6.000 квадратних метара просторија намењених корисницима: улазни хол, бифе, атријум, изложбени простор и све читаонице, уз опремање две нове – мулти-медијалне и читаонице за слепе и слабо-виде. Читаонице, којих има 12, опремљене су са укупно 600 корисничких места, чиме су капацитети Библиотеке повећани за трећину. Реновирана је и опремљена и Лабораторија за конзервацију и рестаурацију папирне грађе, као и простор Агенције за издаваче и Кафе-књижаре Народне библиотеке Србије.

⁷ Between 2007 and 2011, a significant portion of the Library's facilities and equipment underwent renovation and modernisation to keep up with new standards and user needs. According to the project designed by architect Zoran Radojičić, the interior of the public part of the building was reconstructed, encompassing a total of 6,000 square meters of the user area. This included the entrance hall, cafeteria, atrium, exhibition space and all existing reading rooms, along with two new ones – the multimedia room and the reading room for the visually impaired. The 12 reading rooms, totalling 600 user seats, significantly increased the Library's capacities. Additionally, the Laboratory for the Conservation and Restoration of Paper Documents, as well as the premises for the Agency for Publishers and the Library Bookstore-Café were also renovated and equipped.

поклон Народној библиотеци Србије. По прикупљању одређеног броја нових дела, долазио је Никола Кусовац и смештао их је на одговарајуће место у ентеријеру Народне библиотеке.

Данас њена ликовна збирка броји 250 уметничких дела. Осим радова који су почели да долазе 1991. године, а који стижу и до данас, било је поклона који су добијани на иницијативу Библиотеке, а и оних који су пристизали на иницијативу самих уметника. Дела која су првобитно затечена и која су се нашла у фонду Народне библиотеке Србије била су прибављена углавном путем откупа Министарства културе Социјалистичке Републике Србије или су била део одређених легата. Током 1992. године и тај део колекције био је инвентарисан, заштићен и прерамљен, уколико је било потребе за тим, и спреман за сталну поставку и даље излагање.

Током бомбардовања 1999. године, приликом евакуације Министарства културе Републике Србије, из зграде за коју се очекивало да ће бити мета у бомбардовању, у Народну библиотеку је стигао одређен број уметничких дела, углавном графика, од којих је неколико радова било посвећено Николи Тесли. Ти радови су примљени без припремљене документације и адекватног пописа, због ванредних околности. Попис који је уследио вршен је или на основу препознавања

quests or through the efforts of the artists themselves. The works that the Library already possessed before the initiative were mainly acquired through purchases by the Ministry of Culture of the Socialist Republic of Serbia or were part of legacy collections. In 1992, they were catalogued, protected and reframed, if necessary, and prepared for permanent display and subsequent exhibitions.

During the 1999 bombardment, as the Ministry of Culture was evacuating from its building that was at risk of being bombed, a certain number of artworks (mainly graphic artworks) was transferred to the Library. Several of these works were dedicated to Nikola Tesla. Due to extraordinary circumstances, these works were received without the accompanying documentation and inventory list. The subsequent inventory was conducted either by recognising the artists whose styles stood out or by interpreting and deciphering signatures and notes on the artworks, in an effort to catalogue them.

That year also marked the first time the Library's permanent display of artworks was removed due to the risk of bombardment of the building or the surrounding area. The artworks were relocated to the Library's highly secure underground storage. The next time they were stored there was in 2007 when the years-long reconstruction of the user area began.

аутора чији се стил рада истицао или тумачењем и дешифровањем потписа и записа на самим радовима, како би се забележили у фонду у складу са постојећим инвентаром.

Управо је 1999. била година када је ликовна збирка Народне библиотеке Србије први пут након формирања сталне поставке склоњена, јер је процењено да постоји ризик од бомбардовања Библиотеке, односно њеног посредног оштећења у случају бомбардовања неке од грађевина у непосредној близини. Том приликом су уметничка дела склоњена у депо Библиотеке – нулти ниво максималне безбедности. Следећи пут су се поново нашла на нултом нивоу депоа 2007. године, када је започета поменута вишегодишња реконструкција корисничког дела Библиотеке.

Крајем 2012. године, на иницијативу Народне библиотеке Србије започео је рад на стручној процени колекције који је предузела референтна институција – Музеј савремене уметности у Београду. Овај рад је подразумевао две засебне комисије: једна је формирана како би проценила вредност колекције и одредила која дела треба да имају статус културног добра, док је друга, комисија конзерватора, формирана како би заједно са конзерваторима Народне библиотеке Србије прегледала сва дела и утврдила која од њих захтевају конзервацију, рестаура-

Towards the end of 2012, the Library secured professional assessment of the collection by the Museum of Contemporary Art in Belgrade. This work involved two separate commissions. One was formed to assess the collection's value and determine which pieces should be awarded the status of cultural assets. The other was a commission focused on conservation, which collaborated with the Library's experts to identify the works requiring conservation, restoration, cleaning or reframing. Experts from the National Library of Serbia participated in both commissions.

The inaugural commission consisted of Žana Gvozdеновић as the president, along with her colleagues from the Museum of Contemporary Art in Belgrade Svetlana Jovanović and Rajka Bošković. Additionally, Ivana Nikolić, Gorana Stevanović, Marija Bogdanović, and Slaven Popara were part of the commission representing the National Library of Serbia. On 10 December 2012, after two months of work, the commission agreed on which works from the Library's collection qualified as cultural assets. They compiled a list of 100 artworks, 81 of which were paintings, including those by the following artists: **Momčilo Antonović** (*The Road to the Patriarchate*, 1994), **Mrđan Bajić** (*Currents*, 1997), **Anđelka Bojović** (*Mezetin*, 1989), **Vera Božičković-Popović** (*Arizona Landscape*, 1982), **Čedomir Vasić** (*Gruss aus*

цију, чишћење и прерамљивање. Са обе комисије радили су стручњаци из Народне библиотеке Србије. Чланови прве комисије су били: Жана Гвозденовић (председница), Светлана Јовановић, Рајка Бошковић, из Музеја савремене уметности у Београду, и Ивана Николић, Горана Стевановић, Марија Богдановић, Славен Попара, из Народне библиотеке Србије. Након двомесечног рада ова комисија је 10. децембра 2012. године донела решење о утврђивању покретних културних добара са списком од 100 уметничких дела из Збирке уметничких дела Народне библиотеке Србије која имају својства културних добара, међу којима је 81 слика следећих аутора: **Момчило Антоновић** (*Пуш ка Паџријаршији*, 1994); **Мрђан Бајић** (*Сџрујања*, 1997); **Анђелка Бојовић** (*Мезетин*, 1989); **Вера Божичковић-Поповић** (*Предео из Аризоне*, 1982); **Чедомир Васић** (*Gruss aus Belgrad Kaiser Karl*, 1987); **Владимир Величковић** (*Силажење 1*, 1989, *Силажење 2*, 1989); **Миодраг Вујачић Мирски** (*Глава XIV*, 1991); **Синиша Вуковић** (*Лейошица и звер*, 1990); **Милош Гвозденовић** (*Београдско вече*, 1986); **Миро Главуртић** (*Царство које се обнавља*, 1988); **Зоран Гребенаровић** (*Јушарња ѝромена*, 1988, и *Поїлед на топе*, 1986); **Ксенија Дивјак** (*Халкидика (Каландра)*, 1987); **Мирослав Ђорђевић** (*Слика светиа*, 1988); **Александар Ђурић** (*Анїажо-*

Belgrad Kaiser Karl, 1987), **Владимир Величковић** (*Descent I*, 1989, *Descent II*, 1989), **Миодраг Вујачић-Мирски** (*Head XIV*, 1991), **Синиша Вуковић** (*Beauty and the Beast*, 1990), **Милош Гвозденовић** (*Belgrade Evening*, 1986), **Миро Главуртић** (*Kingdom Renewed*, 1988), **Зоран Гребенаровић** (*Morning Transformation*, 1988 and *Looking Up*, 1986), **Ксенија Дивјак** (*Chalkidiki (Kalandra)* 1987), **Мирослав Ђорђевић** (*World Image*, 1988), **Александар Ђурић** (*An Engaged Painting*, 1985), **Божа Илић** (*Girl*, 1991), **Ђорђе Илић** (*Rocks*, 1991), **Љубодраг Јанковић-Јале** (*Family*, 1977), **Оливера Кангрџа** (*Nighttime Interior*, 1974), **Бошко Карановић** (*Serbian Lands in Early Feudalism*, 1963, *Feudal Serbia XII-XIX Centuries*, 1963), **Milan Konjović** (*Tulips*, 1990), **Milutin Kopanja** (*Silence*, 1991), **Velizar Krstić** (*Portrait with a Mask*, 1985), **Gordana Lazić** (*Flowers*, 1956), **Lazar Ličenoski** (*Portrait of Ljubmila Mihajlović*, 1944), **Petar Lubarda** (*Battle of Kosovo*, 1953), **Zdravko Mandić** (*River (Landscape)*, 1997), **Milan Cile Marinković** (*Susanna and the Elders*, 1990), **Snežana Marinković** (*Whirlwind*, 1991), **Branko Miljuš** (*Sleep Energy*, 1998, *Riddle*, 1989, *My Village and its Vegetation*, 1991, *Pietà*, 1988, *Objects and Shades*, 1988, *Window*, 1988, *Birth of Light*, 1998), **Dragan Mojović** (*Biomagneton I c*, 1997, *Loading/Reading*, 1988), **Marklen Mosijenko** (*Belgrade*, 1991), **Muslim Mulići** (*Enlightenment in Front of*

вана слика, 1985); **Божа Илић** (*Девојчица*, 1991); **Ђорђе Илић** (*Камењар*, 1991); **Љубодраг Јанковић Јале** (*Породица*, 1977); **Оливера Кангрга** (*Енџеријер ноћу*, 1974); **Бошко Карановић** (*Српске земље у раном феудализму 1963, Феудална Србија XII–XIX век*, 1963); **Милан Коњовић** (*Лале*, 1990); **Милутин Копанџа** (*Тишина*, 1991); **Велизар Крстић** (*Портрети с маском*, 1985); **Гордана Лазић** (*Цвеће*, 1956); **Лазар Личеноски** (*Портрети Људмиле Михајловић*, 1944); **Петар Лубарда** (*Косовски бој*, 1953); **Здравко Мандић** (*Река (Њејзаж)*, 1997); **Милан Циле Маринковић** (*Сузана и старци*, 1990); **Снежана Маринковић** (*Вихор*, 1991); **Бранко Миљуш** (*Енерџија сна*, 1998), *Зајонешка*, 1989, *Моје село и расветљење*, 1991, *Пијеша*, 1988, *Предмети и сенке*, 1988, *Прозор*, 1988, *Рађање светлости*, 1998); **Драган Мојовић** (*Віоманетон I с*, 1997, *Учињавање/Очињавање*, 1988); **Марклен Мосијенко** (*Београд*, 1991); **Муслим Мулићи** (*Просвећивање испред куле и Пустинја*, нема годинâ); **Миодраг Нагорни** (*Бол непролазности*, 1982, *Дешинство*, 1982, *Моји Власотинчани*, 1983, *Моји Југословени*, 1982); **Властимир Николић** (*Енџероџија*, 1990); **Петар Омчикус** (*Балканска*, 2011); **Душан Оташевић** (*Господар муња*, 1997); **Лепосава Ст. Павловић** (*Гробови њалих за ослобођење Београда 1945, 1945, Исцртање на француској касетри Филолошког факултета (Усмени)*, 1961, *Исцртање на француској касетри Фило-*

the Tower and Desert, years unknown), **Miodrag Nagorni** (*Pain of Transience*, 1982, *Childhood*, 1982, *My People from Vlasotince*, 1983, *My Yugoslavs*, 1982), **Vlastimir Nikolić** (*Entropy*, 1990), **Petar Omčikus** (*Balkanska*, 2011), **Dušan Otašević** (*Lord of Lightning*, 1997), **Leposava St. Pavlović** (*Graves of the Fallen for the 1945 Belgrade Liberation*, 1945, *(Oral) Exam at the French Department of the Faculty of Philology*, 1961, *(Written) Exam at the French Department of the Faculty of Philology*, 1961), **Stojan Pačov** (*Still Life*, year unknown, *Witness to the Times of the Veljusa Monastery*, 2003), **Zoran Petrović** (*Crossing Levers*, 1977), **Mića Popović** (*Vuk Stefanović Karadžić*, 1976, *Painter*, 1990), **Božidar Prodanović** (*Cellist*, 1995, *Painter with Still Life*, 1987), **Mileta Prodanović** (*The Well*, 1990), **Vladan Radovanović** (*Portrait of Nikola Tesla*, 1998), **Miodrag Rogić** (*Woman with a Book*, 1975), **Svetozar Samurović** (untitled, 1999, *Prince Lazar's Head*, 1989), **Žarko Smiljanić** (*Superiority*, 1987), **Ljubica Cuca Sokić** (*White Bowl*, 1989), **Mladen Srbinović** (*Difficulties with A*, 1979), **Milić Stanković** (*Milić from Mačva*) (*Burning Horizons of the Great Vračar*, 1990), **Todor Stevanović** (*Magnetic Wheel*, 1998, *A Tale of Love*, 1989), **Slobodanka Stupar** (*Archer*, 1989), **Halil Tikveša** (*House with Balconies*, 1971), **Vladimir Todorović** (*Belgrade*, 1991), **Branko Filipović Filo** (*Time Game*), 1969; **Rado-**

лошкої факултети (Писмени), 1961); **Стојан Пачов** (*Мртва природа, нема године, Сведок времена Манастир Вељуса*, 2003); **Зоран Петровић** (*Укрштање полуица*, 1977); **Мића Поповић** (*Вук Стефановић Караџић*, 1976, *Сликар*, 1990); **Божидар Продановић** (*Виолончелисткиња*, 1995, *Сликарка и мртва природа*, 1987); **Милета Продановић** (*Зденац*, 1990); **Владан Радовановић** (*Портрет Николе Тесле*, 1998); **Миодраг Роговић** (*Жена с књигом*, 1975); **Светозар Самуровић** (*нема назива*, 1999, *Глава кнеза Лазара*, 1989); **Жарко Смиљанић** (*Нагмоћ*, 1987); **Љубица Цуца Сокић** (*Бела ћаса*, 1989); **Младен Србиновић** (*Тешкоће са А*, 1979); **Милић Станковић** (*Милић од Мачве*) (*Зайаљени хоризонти великој Врачара*, 1990); **Тодор Стевановић** (*Мајнећни шочак*, 1998, *Повести љубави*, 1989); **Слободанка Ступар** (*Сирелац*, 1989); **Халил Тиквеша** (*Кућа са шерамама*, 1971); **Владимир Тодоровић** (*Београд*, 1991); **Бранко Филиповић Фило** (*Игра времена*, 1969); **Радован Хиршл** (*Сведок*, 1989); **Антон Хутер** (*Народна библиотека у пламену*, 1941); **Јоже Циуха** (*Велико сјорочило*) (*Велико ујушство*), 1976); **Никола Џафо** (*Промоција*, 1986, *Пушачи*, 1980); **Сава Шумановић** (*Портрет Милоша Црњанској*, 1921).

Ово је била потврда да Народна библиотека Србије располаже изузетном колекцијом уметничких дела. Дуго је Би-

van Hiršl (*Witness*), 1989, **Anton Huter** (*National Library in Flames*), 1941, **Jože Ciuha** (*Divine Message (Great Instruction)*), 1976), **Nikola Džafo** (*Promotion*, 1986, *Smokers*, 1980), **Sava Šumanović** (*Portrait of Miloš Crnjanski*, 1921).

This confirmed that the National Library of Serbia possessed an exceptional collection of artworks. For a long time, the Library was the sole national institution in Belgrade where works of contemporary visual art could be seen in a permanent exhibition due to the reconstruction of other national institutions like the Museum of Contemporary Art and the National Museum. In addition to expert opinions, the value of the collection is also confirmed by numerous requests for artworks to be featured in exhibitions or TV programs by various institutions, as well as artists themselves. So far, the Radio Television of Serbia has requested and received permission to use the artworks most frequently, followed by the Gallery of the Serbian Academy of Sciences and Arts, Matica Srpska Gallery, Pavle Beljanski Memorial Collection and others.

The idea of presenting a part of the Library's art collection at the Gallery of the Serbian Academy of Sciences and Arts (SASA) in the year when the Library marks half a century since the grand opening of its building on the Vračar Plateau is based on the ef-

блиотека због реконструкције других националних институција, попут Музеја савремене уметности и Народног музеја у Београду, била једина национална институција у престоници где су у сталној поставци могла да се виде дела савременог ликовног стваралаштва. Вредност колекције, поред званичних ставова стручних комисија, потврђује и чињеница да бројне институције, као и сами аутори, траже уметничка дела из Народне библиотеке Србије на позајмицу за организовање изложби, гостовања или снимања за телевизијске емисије. Радио-телевизија Србије је највише пута тражила и добијала дозволе за коришћење уметничких дела из ликовне збирке Народне библиотеке Србије; следе Галерија САНУ, Галерија Матице српске, Спомен-збирка Павла Бељанског и др.

Идеја представљања избора из ликовне збирке Народне библиотеке Србије у Галерији САНУ, у години када Библиотека обележава пола века од свечаног отварања зграде на Врачарском платоу, суштински се заснива на потреби да та дела изађу пред што ширу публику и изнова почну да испуњавају своју основну улогу, а то је да, по жељи аутора, буду представљена јавности. Излазак изван здања Библиотеке и представљање разноликости фондова и збирки које се чувају у њеним депозитима јесте један од задатака које смо себи овом приликом поставили. У томе

forts to reach a broader audience, in line with the fundamental idea of the authors who had donated them in the first place. To achieve that goal, we decided to step outside the Library's premises to showcase the diversity of its collections. In this endeavour, we counted on wholehearted support and professional assistance from some of our colleagues, who have dedicated their entire careers to the preservation and enlargement of this art collection, such as Ivana Nikolić, who contributed to acquiring the largest number of the works, colleagues from the Department of Special Collections, Gorana Stevanović and Slaven Popara, and colleagues from the Department of Protection, Conservation and Restoration, led by Željko Mladićević. Dr. Vladimir Pištalo, the Library director, showed great initiative and perseverance in making this exhibition a reality. He shared a common vision with the former president of SASA, Dr. Vladimir Kostić, which made it possible for this exhibition to be included in the programme of the SASA Gallery in 2023 – the year we celebrate the anniversary of our institution. We would like to express our gratitude to Dr. Katarina Živanović and Jelena Mežinski Milovanović for their support and guidance during the initial exhibition design. We must also point out that the technical realisation of

смо имали свесрдну помоћ и стручну подршку најпре колега из Народне библиотеке Србије који су свој радни век посветили чувању и увећавању ове ликовне збирке, попут колегинице Иване Николић, која је заслужна за прибављање највећег броја дела која се данас чувају у нашим фондовима, затим колега из Одељења посебних фондова Горане Стевановић и Славена Попаре, као и колега из Одељења за заштиту, конзервацију и рестаурацију, на челу са Жељком Младићевићем. Иницијатива и истрајност управника Народне библиотеке Србије др Владимира Пиштала, уз заједничку визију са тадашњим председником САНУ др Владимиром Костићем, учинила је да ова изложба пронађе своје место међу програмима Галерије САНУ у 2023. години, у којој обележавамо јубилеј наше установе. Захвалност у погледу подршке, савета и усмерења током креирања саме идеје ове изложбе дугујемо колегиницама из Галерије САНУ др Катарини Живановић и Јелени Межински Миловановић. Битно је нагласити да техничка реализација ове изложбе не би била могућа без конкретне подршке, помоћи и савета колега из Народног музеја у Београду, Музеја града Београда, Музеја савремене уметности у Београду и Галерије Матице српске у Новом Саду.

Овом изложбом враћамо један део ликовних дела која се чувају у фондовима Народне библиотеке Србије пред

this exhibition would not have been possible without the hands-on support, assistance and guidance from colleagues from the National Museum in Belgrade, Belgrade City Museum, Museum of Contemporary Art in Belgrade and Gallery of Matica Srpska in Novi Sad.

With this exhibition, we are returning a portion of the Library's art collection to the public eye, in line with the authors' original intentions. We hope that future projects and programmes will offer opportunities to showcase the rest of the works, as well as to reinstate the permanent exhibition of the art collection within the public spaces of our Library.

The choice of paintings for the exhibition is partly based on the list of art pieces from the Library's collection with the characteristics of cultural assets intended for display. These were determined by the decision of the Museum of Contemporary Art in Belgrade in 2012. Also, we included the works Nikola Kusovac used to decorate the business section of the Library during the creation of the permanent exhibition. They have never been publicly exhibited before. Among these paintings is the 19th-century work of the Serbian romanticism painter Đura Jakšić, *Woman in Serbian Traditional Clothing*, which belongs to the old collection. It is labelled as number one, which suggests

очи јавности, како су њихови аутори иницијално и желели, у нади да ће се у наредним пројектима и програмима отворити могућност да се и остала дела прикажу, као и да се једног дана врати стална поставка ликовне збирке на зидове јавног дела здања наше националне библиотеке на Врачарском платоу.

Избор слика за изложбу *Осликавање храма књије* једним делом се заснива на сликама са списка уметничких дела из збирке Народне библиотеке Србије која имају својства културних добара предвиђених за излагање, а утврђених по решењу Музеја савремене уметности у Београду из 2012. године. Поред њих су се нашла дела са зидова у службеном делу зграде Библиотеке, изабрана приликом формирања сталне поставке коју је начинио кустос Никола Кусовац и која никада раније нису била представљена широј јавности. Међу овим сликама се налази и дело српског сликара из епохе романтизма Ђуре Јакшића, *Жена у српском* из XIX века – слика која припада старом фонду Народне библиотеке Србије, са редним бројем један, на основу чега можемо претпоставити да се најраније нашла у том фонду.

Изложба је конципирана тако да представи Народну библиотеку Србије у кључу педесетогодишњице њеног садашњег седишта, као и националне институције са свим њеним специфичностима.

that it was among the earliest additions to the collection.

The exhibition aims to showcase the National Library of Serbia and its unique features as a Serbian national institution, in celebration of the 50th anniversary of its current building.

The journey through the exhibition is meant to illustrate a walk through the library itself. It begins with the first and central part of the exhibition, featuring the most frequently seen works – those located in the director's office and the offices of the library management, moving on to the paintings that adorn the librarians' offices and other administrative parts of the building accessible only to a limited number of employees. This will be the first time these works see the light of day since the exhibition of 6 April 1991. Among the pieces that should be highlighted is a painting by Mića Popović, titled *Vuk Stefanović Karadžić*, the only painting that remained in the public area after the reconstruction. This work stands on display like a monument that defines the essence of our building. It is positioned next to the display cases featuring the charred remains of books and manuscripts that were recovered from the bombed building at Kosančićev Venac, and near Lidija Mišić's sculpture *Flaming Flower*, which symbolises the phoenix-like nature of our institution.

Пут кроз изложбу треба да илуструје и пут кроз саму Библиотеку. Спирала овог кретања започиње са првим и централним делом изложбе, где су представљена дела која су најређе виђена – она која се налазе у канцеларији управника и канцеларијама чланова управе. Ту су и слике које красе канцеларије библиотекара, као и друге административне делове зграде, у које и знатан број запослених ређе залази. Ова дела ће по први пут угледати светлост дана након изложбе одржане 6. априла 1991. године. Међу делима која треба истаћи је и слика Миће Поповића *Вук Стефановић Караџић*, која је једина остала на зидовима јавног дела зграде Народне библиотеке Србије након реконструкције. Ово дело стоји у простору попут споменика и дефинише природу здања наше националне институције, а налази се поред витрина са спаљеним књигама и рукописима са Косанчићевог венца, као и скулптуре Лидије Мишић *Пламени цвети*, која симболише фениксовску природу наше националне библиотеке.

Народна библиотека Србије започела је неколико важних и великих пројеката који ће обележити њен рад у наредном периоду. Један је реконструкција и проширење депоа за смештај фонда, према пројекту архитекте Бранислава Митровића. Поред изградње новог смештајног простора за књиге у склопу постојеће зграде, Народна библиотека Србије би по први пут добила адекватан

The Library has launched several major projects that will shape its activities in the future. One of these projects involves renovating and expanding its storage facilities, following the design by architect Branislav Mitrović. Besides creating more storage space within the current building, this project will finally provide suitable accommodations for the Library's art collection, in alignment with all the museological standards. Additionally, the project includes a 600-square-meter gallery for exhibitions, literary events, lectures, concerts, and other cultural activities. Another project focuses on the construction of a new building on the former National Library site at Kosančićev Venac. This new structure will serve as a memorial site and a cultural centre.

простор za чување своје ликовне збирке у складу са свим музеолошким стандардима. Овај пројекат предвиђа изградњу додатног галеријског простора од 600 квадратних метара, намењеног за изложбе, књижевне програме, предавања, концерте и остале културне програме. Други пројекат је обнова зграде Народне библиотеке на Косанчићевом венцу, која би требало да буде не само дуго очекивано споменичко решење сећања на страдање Библиотеке, већ и нови културни центар у Београду.

**КАТАЛОГ
СЛИКА
СА ИЗЛОЖБЕ**

**CATALOGUE
OF THE EXHIBITION
PAINTINGS**

МИЛАДИН МИКАН АНИЧИЋ
Почетак атомској доба, 1980.
уље/платно – 130 x 170 cm

MILADIN MIKAN ANIČIĆ
The Dawn of the Atomic Age, 1980,
oil on canvas – 130 x 170 cm

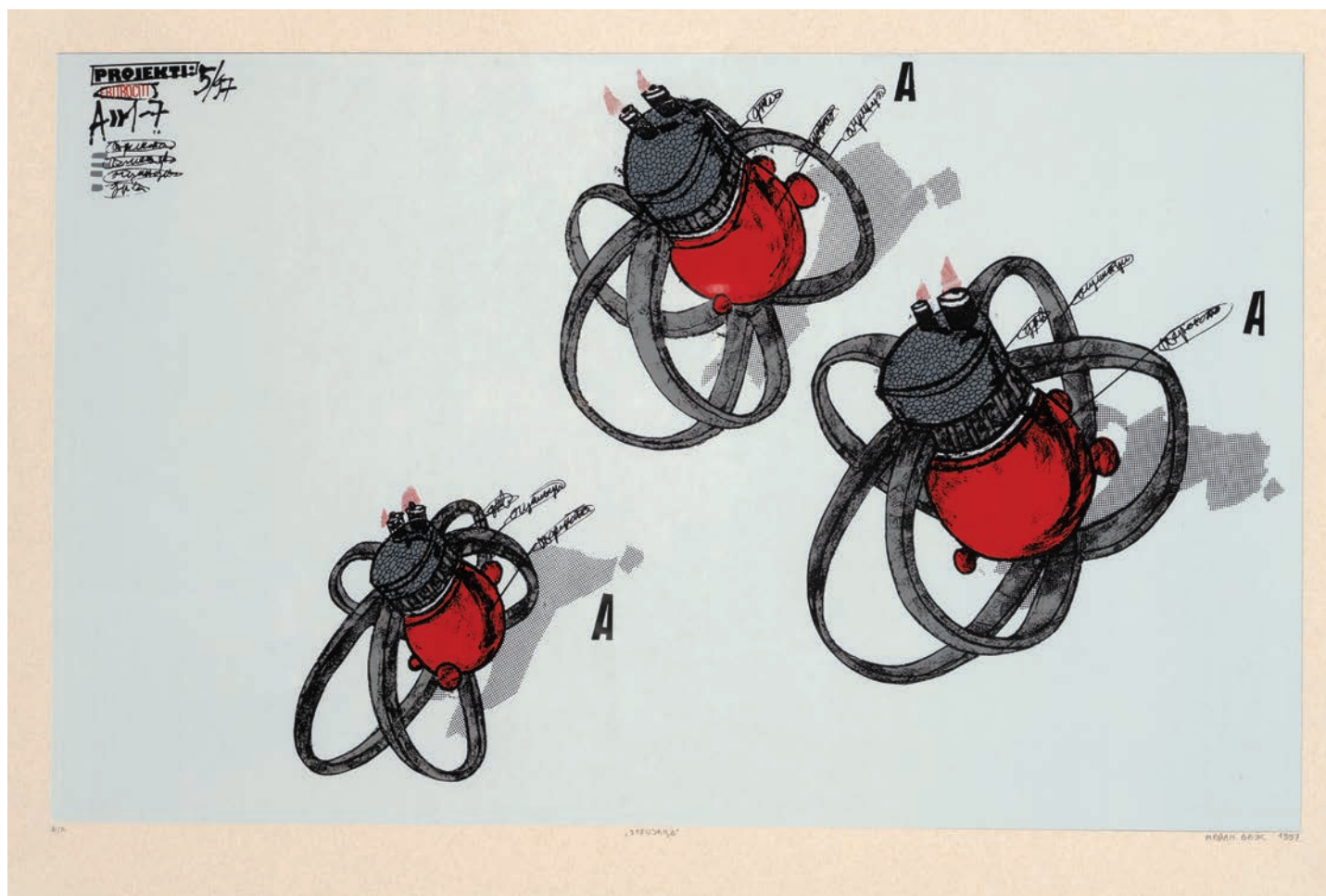
МОМЧИЛО АНТОНОВИЋ
Пућ ка Патријаршији, 1994.
уље/платно – 65 x 91 cm

МОМЧИЛО ANTONOVIĆ
The Road to the Patriarchate, 1994,
oil on canvas – 65 x 91 cm

МРЂАН БАЈИЋ
Сйрујања, 1997.
ситоштампа/папир – 52 x 71 cm

МРЂАН БАЈИЋ
Currents, 1997,
silkscreen on paper – 52 x 71 cm

ДАНИЦА БАСТА

Расџеће (Noli me tangere), 1990.

акрилик/платно – триптих (I: 62 x 81 cm, II: 182 x 76 cm,
III: 62 x 81 cm)

DANICA BASTA

Crucifixion (Noli me tangere), 1990,

acrylic on canvas – triptych (I: 62 x 81 cm, II: 182 x 76 cm,
III: 62 x 81 cm)

ДАНИЦА БАСТА
Циклус „Записи“, 1993.
акрилик/платно – 82 x 61 см

DANICA BASTA
"Records" Cycle, 1993,
acrylic on canvas – 82 x 61 cm

ВЕРА БОЖИЧКОВИЋ-ПОПОВИЋ
Предео из Аризоне, 1982.
комбинована техника / платно – 70 x 77 цм

VERA BOŽIČKOVIĆ-POPOVIĆ
Arizona Landscape, 1982,
mixed media on canvas – 70 x 77 cm

ЗДРАВКО ВАЈАГИЋ
Дар мјесечине, 1988.
уље/платно – 80 x 61 cm

ZDRAVKO VAJAGIĆ
Moonlight Gift, 1988,
oil on canvas – 80 x 61 cm

ЧЕДОМИР ВАСИЋ
Gruss aus Belgrade Kaiser Karl, 1987.
акрилик/платно – 180 x 240 цм

ČEDOMIR VASIĆ
Gruss aus Belgrade Kaiser Karl, 1987,
acrylic on canvas – 180 x 240 cm

ВЛАДИМИР ВЕЛИЧКОВИЋ
Силажење I, 1989.
сериграфија/папир – 100 x 70 cm

VLADIMIR VELIČKOVIĆ
Descent I, 1989,
serigraph on paper – 100 x 70 cm

ВЛАДИМИР ВЕЛИЧКОВИЋ
Силажење II, 1989.
сериграфија/папир – 100 x 69 цм

VLADIMIR VELIČKOVIĆ
Descent II, 1989,
serigraph on paper – 100 x 69 cm

МЕЛИТА ВЛАХОВЉАК
Валис, 1990.
уље/платно – 112 x 121 цм

MELITA VLAHOVLJAK
Valis, 1990,
oil on canvas – 112 x 121 cm

МИОДРАГ ВУЈАЧИЋ-МИРСКИ
Глава XIV, 1991.
уље/платно – 100 x 100 цм

MIODRAG VUJAČIĆ-MIRSKI
Head XIV, 1991,
oil on canvas – 100 x 100 cm

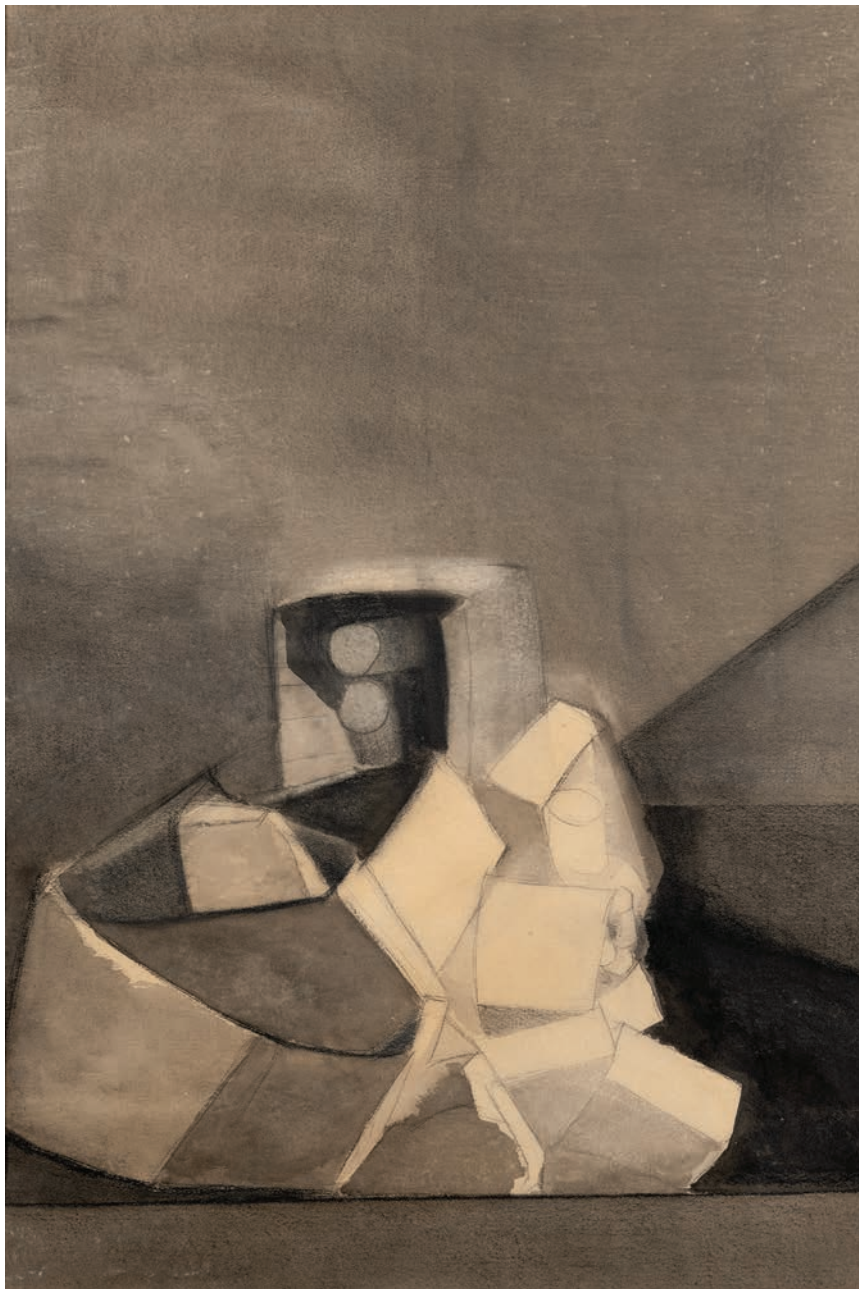

СИНИША ВУКОВИЋ
Лейџица и звер, 1990.
уље/платно – 66 x 77 цм

SINIŠA VUKOVIĆ
Beauty and the Beast, 1990,
oil on canvas – 66 x 77 cm

ШЕМСА ГАВРАНКАПЕТАНОВИЋ
Бачене ствари, 1980.
комбинована техника / папир –100 x 70 cm

ŠEMSA GAVRANKAPETANOVIĆ
Discarded Things, 1980,
mixed media on paper – 100 x 70 cm

МИЛОШ ГВОЗДЕНОВИЋ
Београдско вече, 1986.
уље/платно – 142 x 193 cm

MILOŠ GVOZDENOVIĆ
Belgrade Evening, 1986,
oil on canvas – 142 x 193 cm

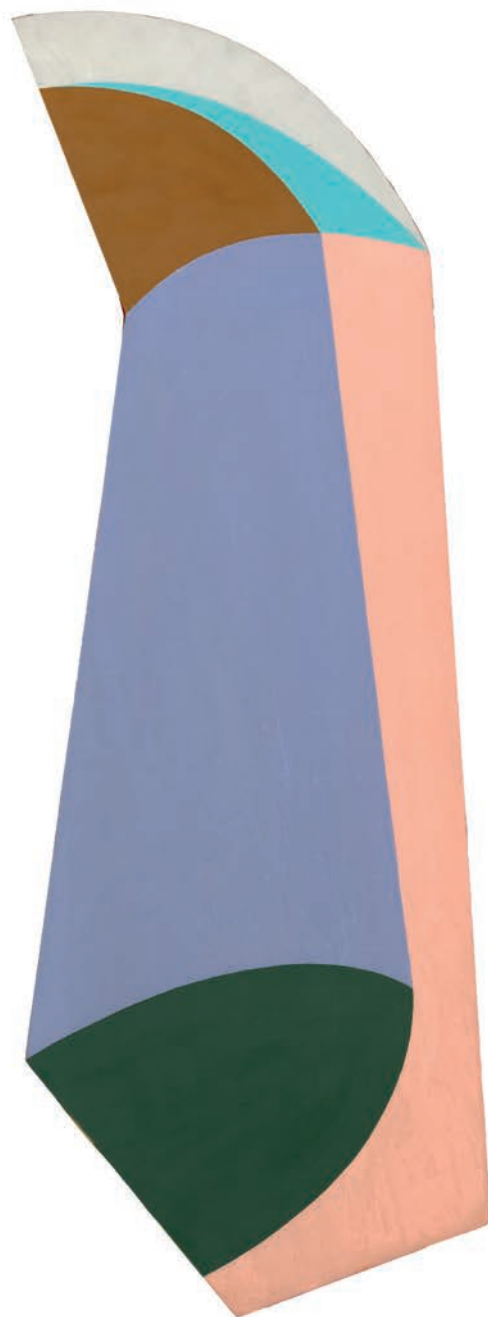

ЗОРАН ГРЕБЕНАРОВИЋ
Јутарња промена, 1988.
уље / платно каширано на шпер – 89 x 33 cm

ZORAN GREBENAROVIĆ
Morning Transformation, 1988,
oil on canvas mounted on board – 89 x 33 cm

ЗОРАН ГРЕБЕНАРОВИЋ
Поїлед їоре, 1986.
уље / платно каширано на шпер – 120 x 37 цм

ZORAN GREBENAROVIĆ
Looking Up, 1986,
oil on canvas mounted on board – 120 x 37 cm

МИЛЕ ГРОЗДАНИЋ
Венерино (при)чешће, 1981.
комбинована техника / папир – 78 x 17 cm

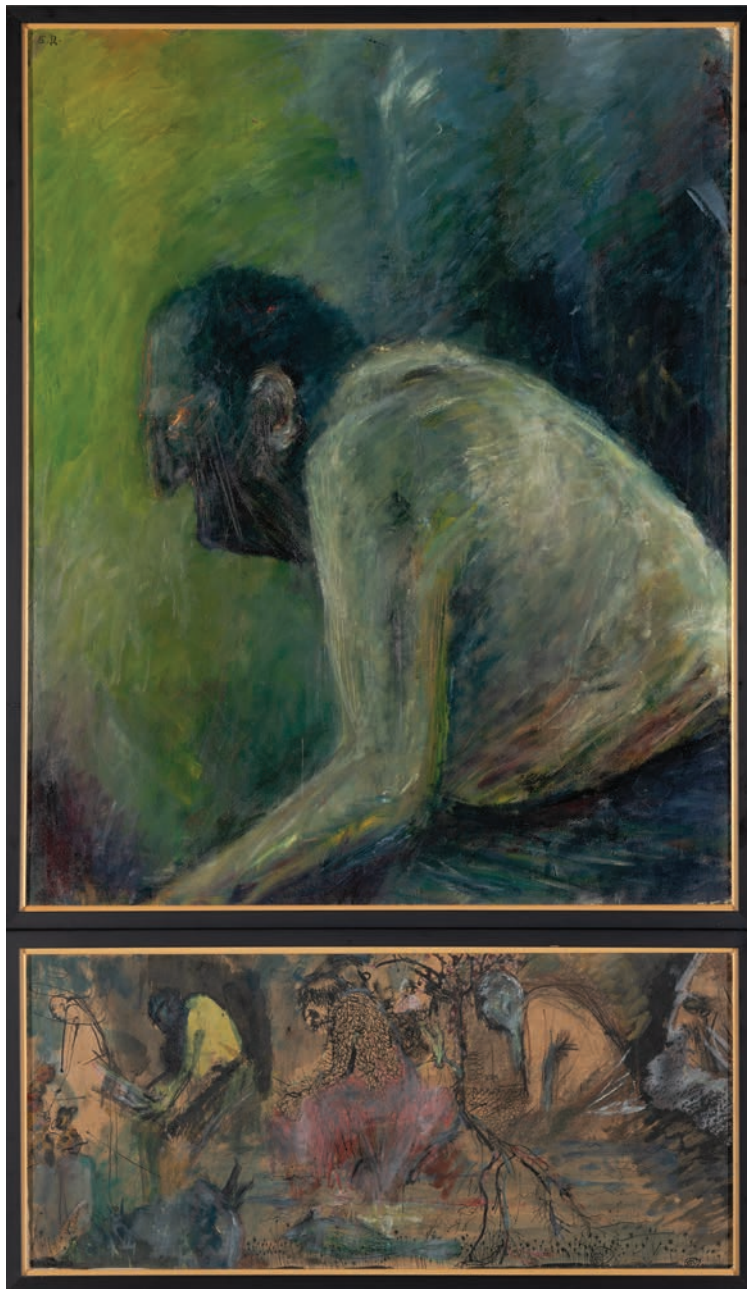
MILE GROZDANIĆ
Venus' Communion, 1981,
mixed media on paper – 78 x 17 cm

БРАНКО ДИМИЋ

Бора, 1989.

уље / платно и комбинована техника / папир – диптих (I: 103 x 83 cm, II: 40 x 83 cm)

BRANKO DIMIĆ

Bora, 1989,

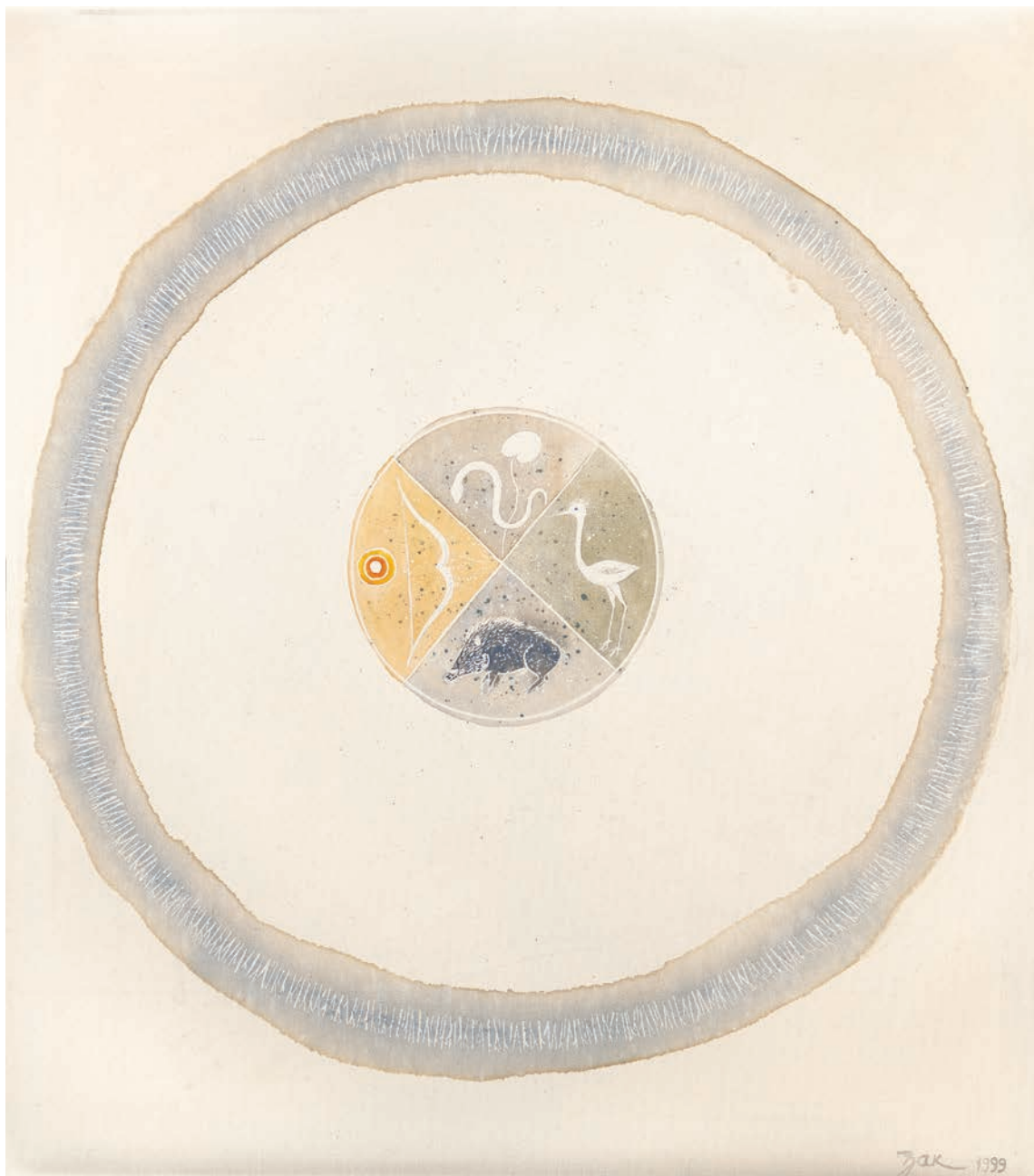
oil on canvas and mixed media on paper – diptych (I: 103 x 83 cm, II: 40 x 83 cm)

ДРАГАН ДОБРИЋ
Без назива, 1979.
уље/платно – 132 x 142 цм

DRAGAN DOBRIĆ
(Untitled), 1979,
oil on canvas – 132 x 142 cm

ЖИВКО ЂАК
Без назива, 1999.
уље/платно – 90 x 80 цм

ŽIVKO ĐAK
(Untitled), 1999,
oil on canvas – 90 x 80 cm

МИЛОРАД ЂОКИЋ МЛАЂИ
Рибе (циклус еколошке катастрофе), 1990.
уље/платно – 75 x 102 цм

MILORAD ĐOKIĆ MLAĐI
Fish (Ecological Disaster Cycle), 1990,
oil on canvas – 75 x 102 cm

МИХАИЛО ЂОКОВИЋ ТИКАЛО
Предсказање, 1981.
комбинована техника / папир – 36 x 51 cm

MIHAILO ĐOKOVIĆ TIKALO
Prophesy, 1981,
mixed media on paper – 36 x 51 cm

МИРОСЛАВ ЂОРЂЕВИЋ
Слика светља, 1988.
комбинована техника / платно – 160 x 130 cm

MIROSLAV ĐORĐEVIĆ
World Image, 1988,
mixed media on canvas – 160 x 130 cm

AO

- crni dodir -

Željko Đurović 1990

ЖЕЉКО ЂУРОВИЋ
Црни додир, 1990.
мезотинта / сува игла / папир – 32 x 33 cm

ŽELJKO ĐUROVIĆ
Black Touch, 1990,
mezzotint/drypoint/paper – 32 x 33 cm

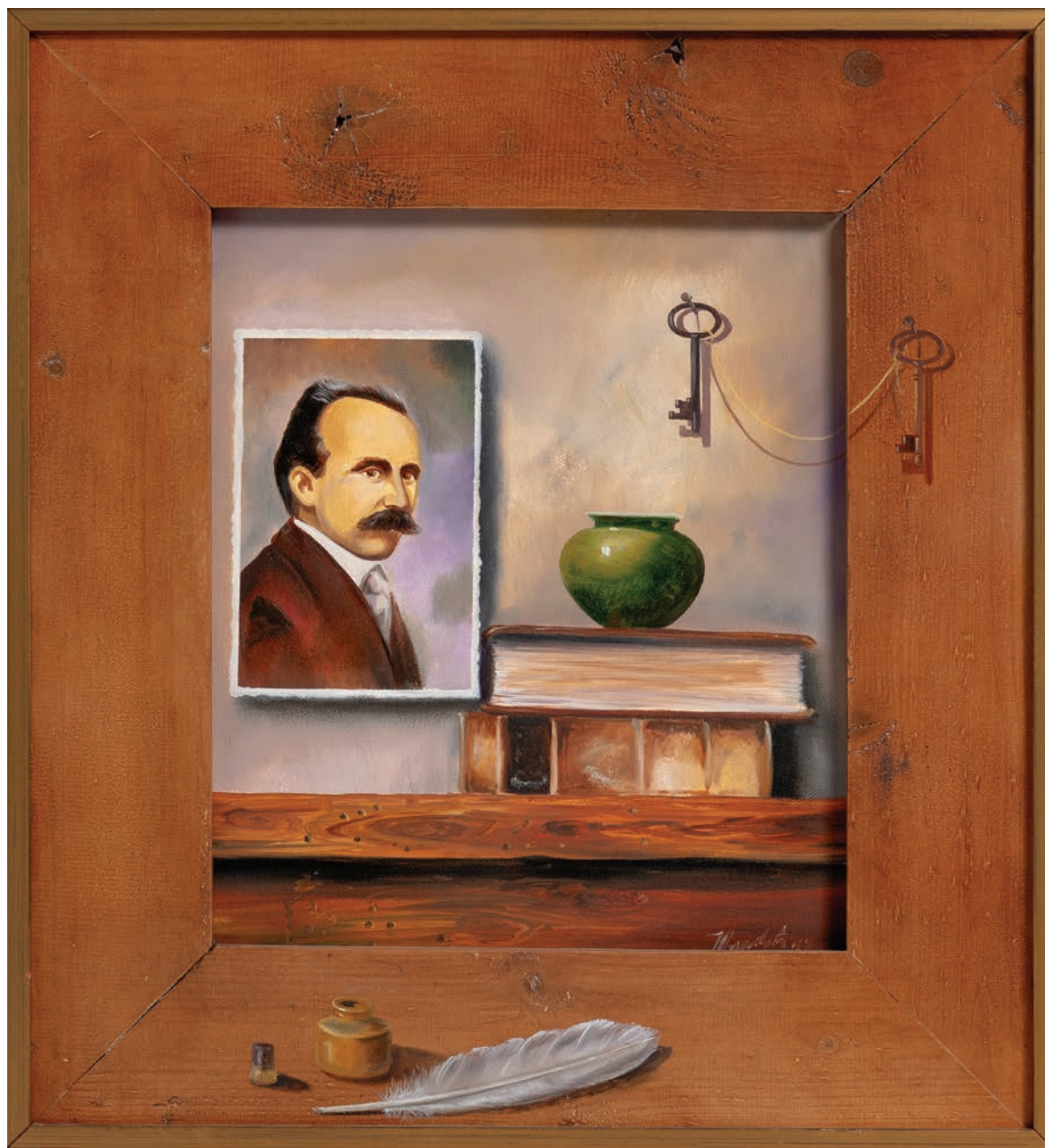

СИНИША ЗЕКОВИЋ
Размишљање, 1990.
комбинована техника / колаж / папир – 51 x 71 cm

SINIŠA ZEKOVIĆ
Contemplation, 1990,
mixed media / collage / paper – 51 x 71 cm

ПЕРИЦА ИВАНОВИЋ
Портрет Петра Коџића, 2009.
уље/платно – 44 x 49 cm

PERICA IVANOVIĆ
Portrait of Petar Kočić, 2009,
oil on canvas – 44 x 49 cm

БОЖА ИЛИЋ
Девојчица, 1991.
уље/платно – 102 x 71 cm

BOŽA ILIĆ
Girl, 1991,
oil on canvas – 102 x 71 cm

ЂУРА ЈАКШИЋ
Жена у српском, XIX в.
уље/платно – 30 x 22 cm

ЂУРА ЈАКШИЋ
Woman in Serbian Traditional Clothing, XIX century,
oil on canvas – 30 x 22 cm

ЉУБОДРАГ ЈАНКОВИЋ ЈАЛЕ

Породица, 1977.

комбинована техника / платно – 100 x 220 цм

LJUBODRAG JANKOVIĆ JALE

Family, 1977,

mixed media on canvas – 100 x 220 cm

ОЛИВЕРА КАНГРГА
Ентеријер ноћу, 1974.
уље/платно – 128 x 84 цм

OLIVERA KANGRGA
Nighttime Interior, 1974,
oil on canvas – 128 x 84 cm

МИЛАН КОЊОВИЋ
Лале, 1990.
сериграфија/папир – 70 x 88 cm

MILAN KONJOVIĆ
Tulips, 1990,
serigraph on paper – 70 x 88 cm

МИЛУТИН КОПАЊА
Тишина, 1991.
комбинована техника / папир – 110 x 70 cm

MILUTIN KOPANJA
Silence, 1991.
mixed media on paper – 110 x 70 cm

ВЕЛИЗАР КРСТИЋ
Портрет с маском, 1985.
уље/платно – 117 x 91 cm

VELIZAR KRSTIĆ
Portrait with a Mask, 1985,
oil on canvas – 117 x 91 cm

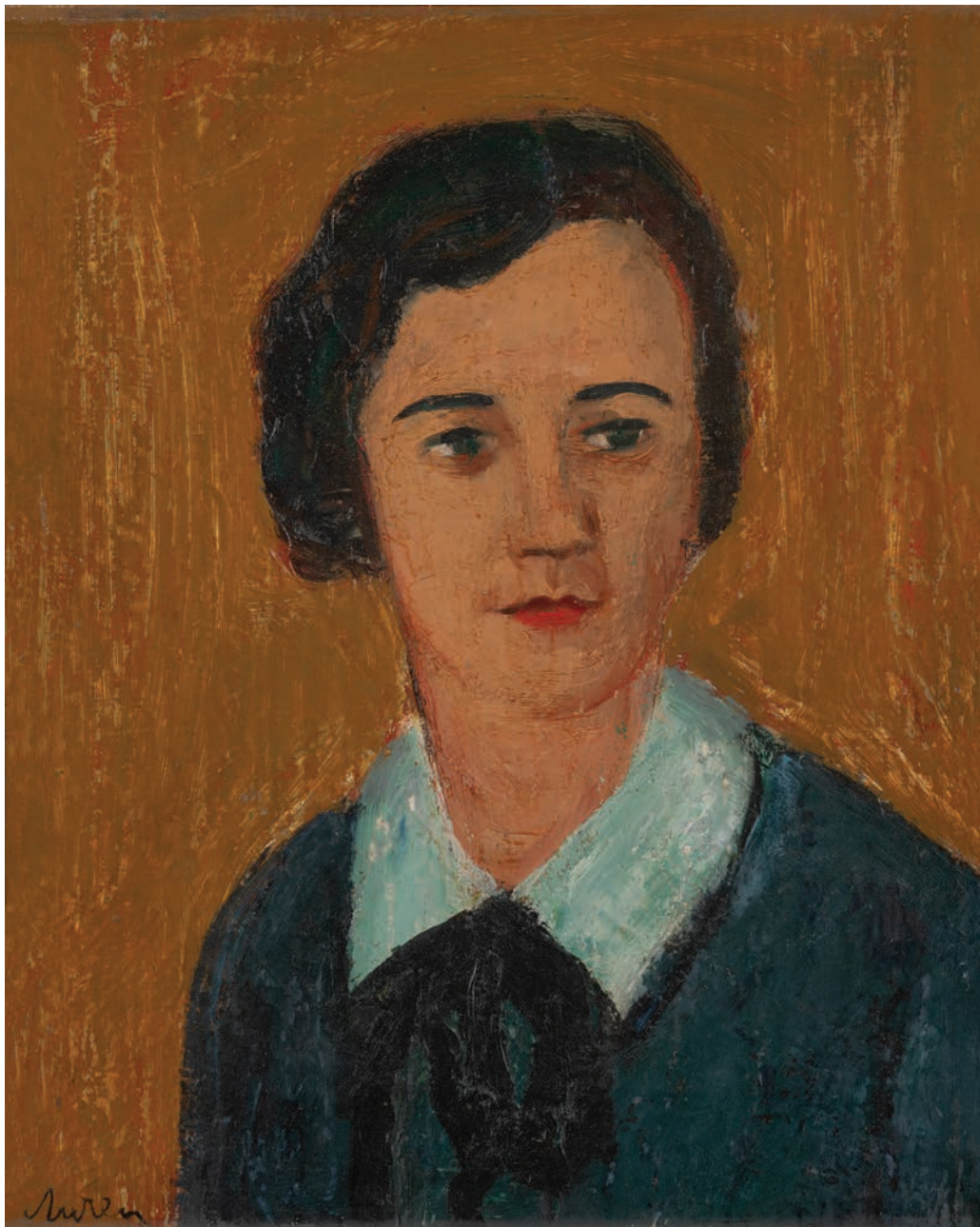
ДРАГОМИР ЛАЗАРЕВИЋ
Мотив из Тойчидера II, 1975.
уље/платно – 76 x 66 cm

DRAGOMIR LAZAREVIĆ
A Motif from Topčider II, 1975,
oil on canvas – 76 x 66 cm

ЛАЗАР ЛИЧЕНОСКИ
Портрет Лјудмиле Михајловић, 1944
уље/даска – 46 x 37 cm

LAZAR LIČENOSKI
Portrait of Ljudmila Mihajlović, 1944,
oil on hardboard – 46 x 37 cm

ПЕТАР ЛУБАРДА
Косовски бој, 1953.
уље/платно – 98 x 118 cm

PETAR LUBARDA
Battle of Kosovo, 1953,
oil on canvas – 98 x 118 cm

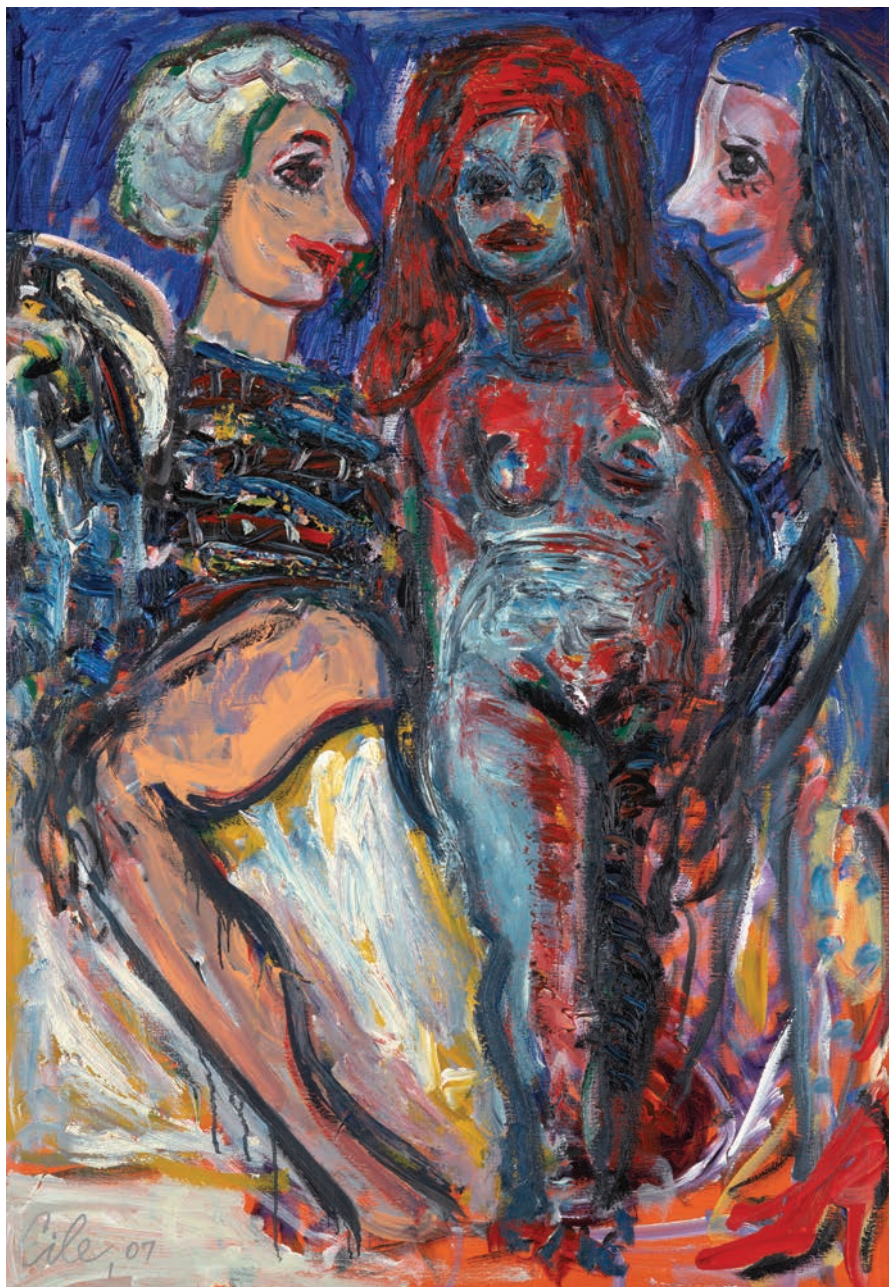

МИЛАН ЦИЛЕ МАРИНКОВИЋ
Сузана и старици, 1990.
пастел/папир – 49 x 69 cm

MILAN CILE MARINKOVIĆ
Susanna and the Elders, 1990,
pastel on paper – 49 x 69 cm

МИЛАН ЦИЛЕ МАРИНКОВИЋ
Жене долазе, 2007.
уље/платно – 135 x 96 cm

MILAN CILE MARINKOVIĆ
Women Arriving, 2007,
oil on canvas – 135 x 96 cm

СНЕЖАНА МАРИНКОВИЋ
Вихор, 1991.
акрилик/папир – 76 x 60 цм

SNEŽANA MARINKOVIĆ
Whirlwind, 1991,
acrylic on paper – 76 x 60 cm

НИКОЛА ЦАФО
Промоција, 1986.
уље/платно – 161 x 132 цм

NIKOLA DŽAFO
Promotion, 1986,
oil on canvas – 161 x 132 cm

ДУШАН Ђ. МАТИЋ
Франц, Кафка, 1987.
уље/платно – 96 x 76 cm

DUŠAN Đ. MATIĆ
Franz Kafka, 1987,
oil on canvas – 96 x 76 cm

СЛОБОДАНКА МАТИЋ
Толстој у храму, 1988.
темпера / каширани картон – 70 x 70 cm

SLOBODANKA MATIĆ
Tolstoy in a Temple, 1988,
tempera on mounted cardboard – 70 x 70 cm

ПРЕДРАГ ФЕРДО МИКАЛАЧКИ
Муфлони, 1990.
уље/пергамент – 70 x 100 цм

PREDRAG FERDO MIKALAČKI
Mouflons, 1990,
oil on parchment – 70 x 100 cm

БРАНКО МИЉУШ
Зајонешка, 1989.
графика у боји / папир – 72 x 50 cm

BRANKO MILJUŠ
Riddle, 1989,
graphic art in colour on paper – 72 x 50 cm

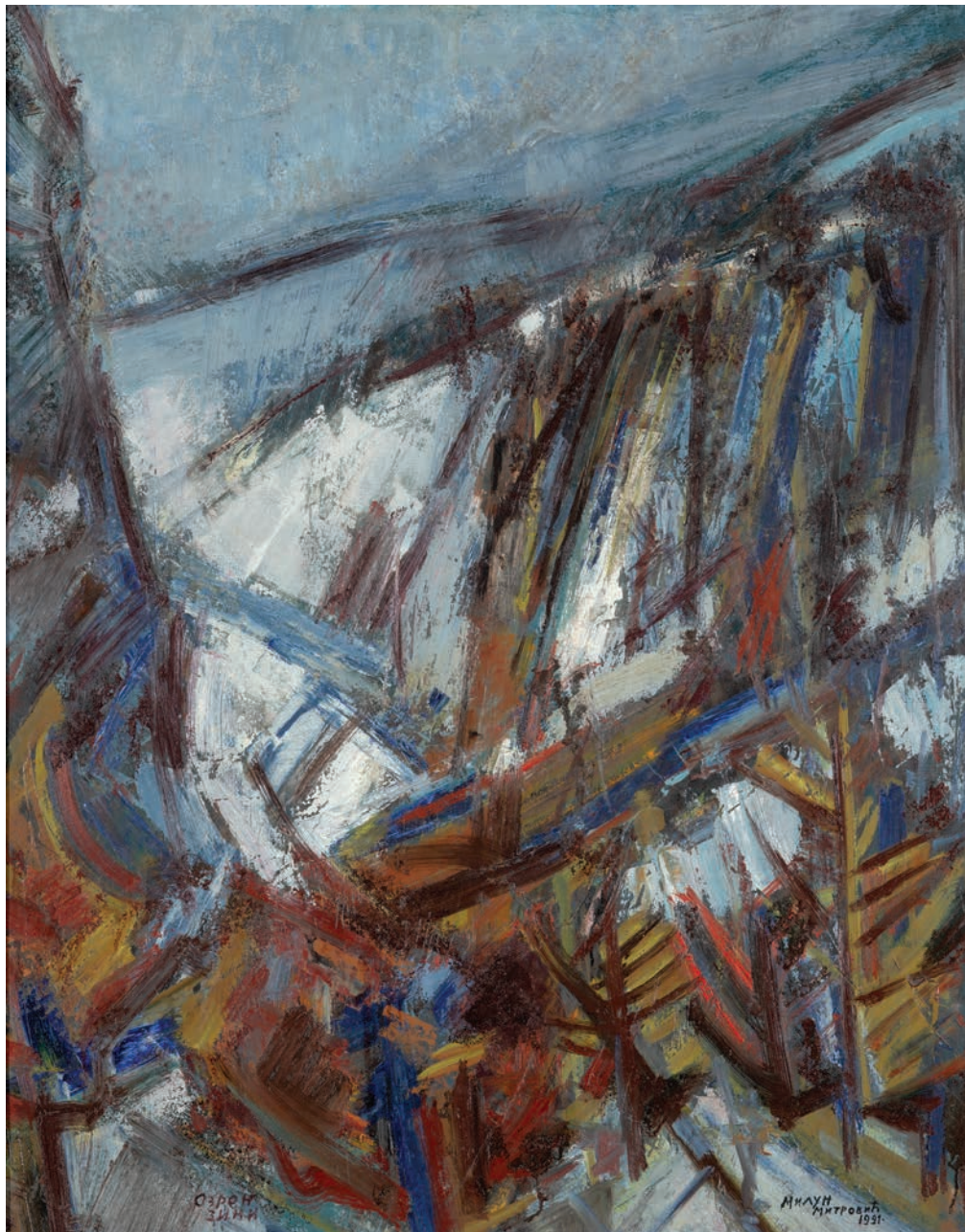

БРАНКО МИЉУШ
Рађање светлости, 1998.
графика/папир – 70 x 50 цм

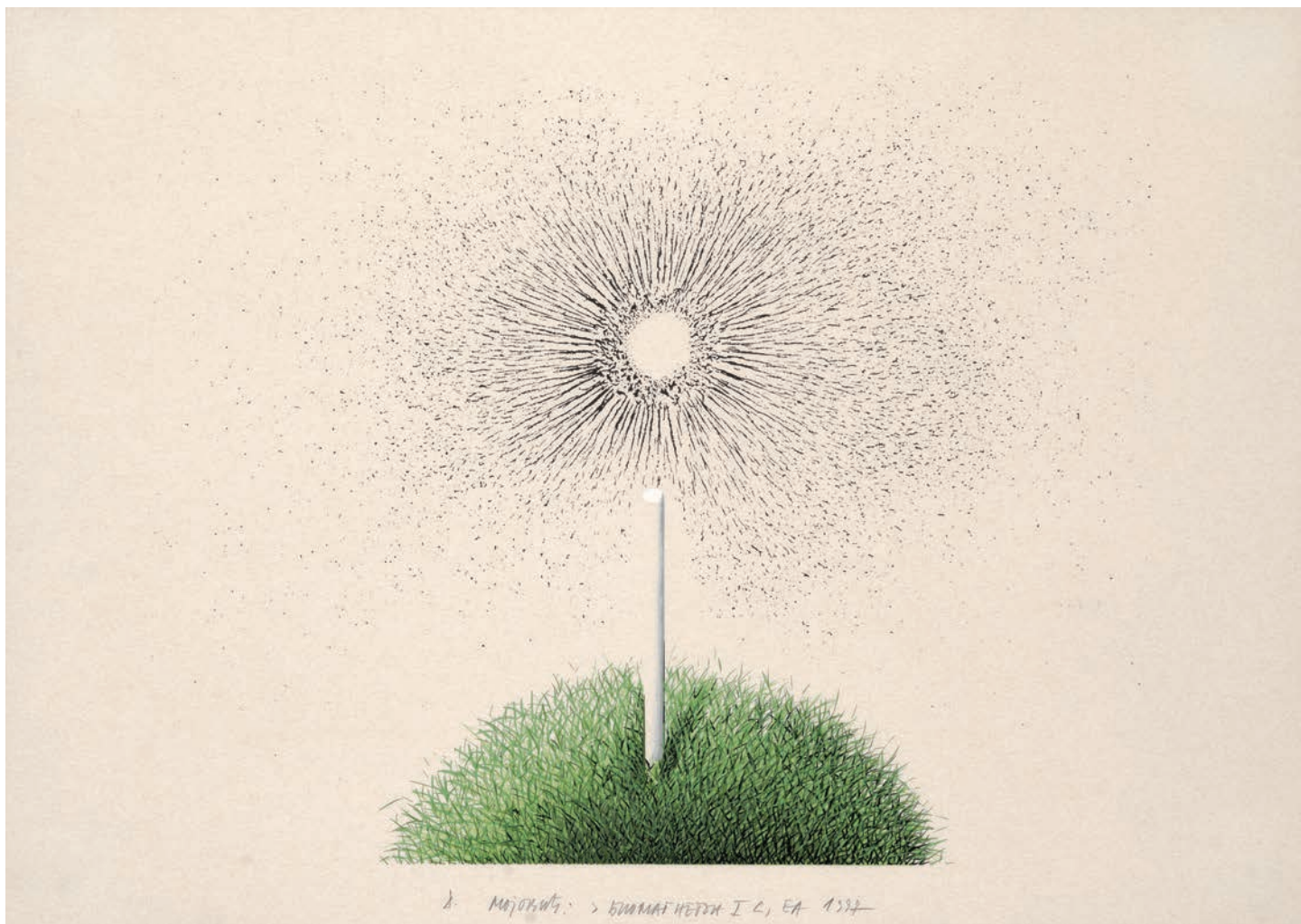
BRANKO MILJUŠ
Birth of Light, 1998,
graphic art on paper – 70 x 50 cm

МИЛУН МИТРОВИЋ
Озрен зими, 1991.
уље/платно – 128 x 109 цм

MILUN MITROVIĆ
Ozren in Winter, 1991,
oil on canvas – 128 x 109 cm

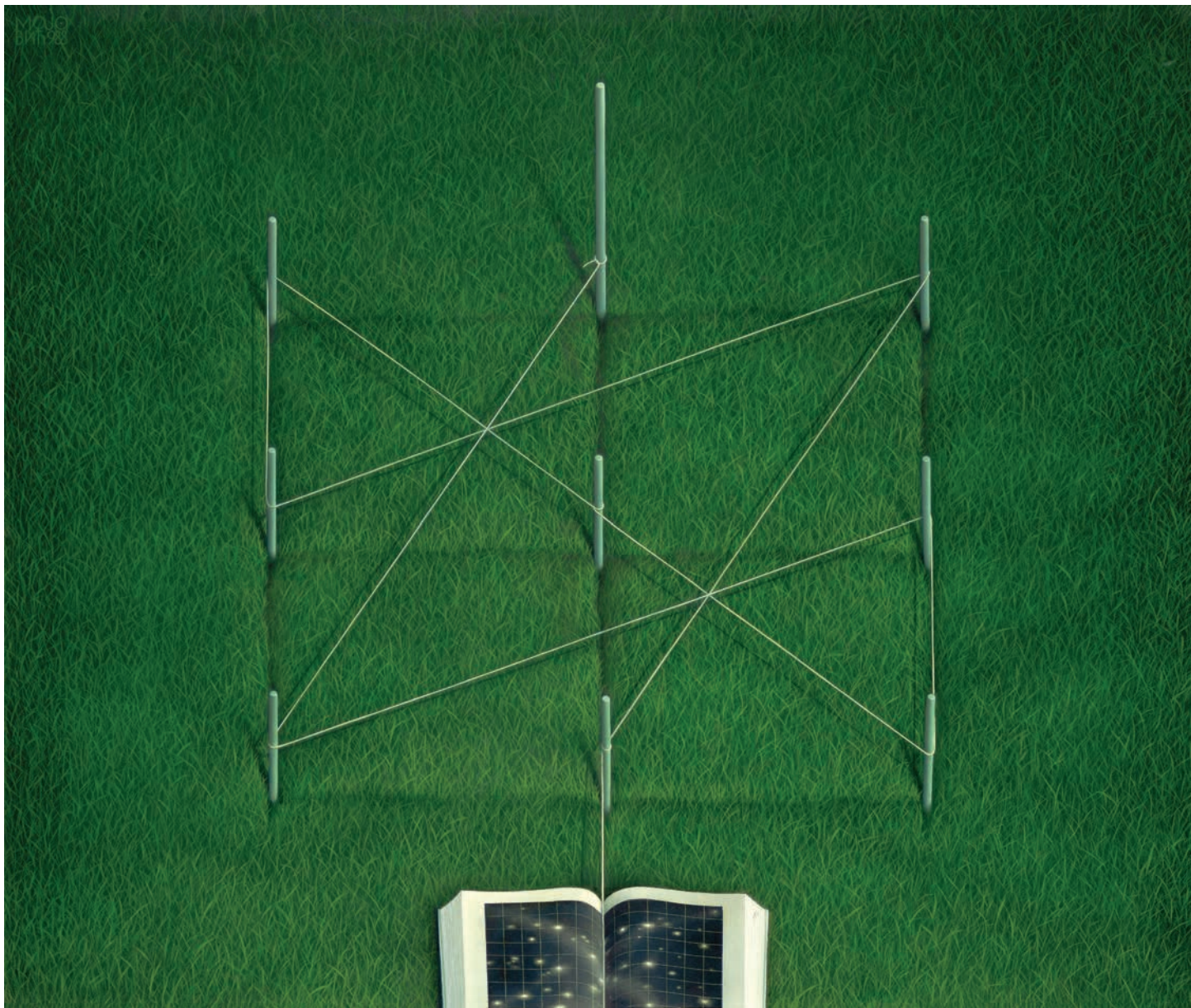

ДРАГАН МОЈОВИЋ
Биомагнетон I c, 1997.
графика/папир – 50 x 70 цм

DRAGAN MOJOVIĆ
Biomagneton I c, 1997,
graphic art on paper – 50 x 70 cm

ДРАГАН МОЈОВИЋ
Учићавање/очићавање, 1988.
уље/свила – 117 x 136 cm

DRAGAN MOJOVIĆ
Loading/Reading, 1988,
oil on silk – 117 x 136 cm

МУСЛИМ МУЛИЋИ
Просвећивање испред куле,
уље/платно – 120 x 140 цм

MUSLIM MULIĆI
Enlightenment in Front of the Tower,
oil on canvas – 120 x 140 cm

МУСЛИМ МУЛИЋИ
Пустинја,
уље/платно – 125 x 98 цм

MUSLIM MULIĆI
Desert,
oil on canvas – 125 x 98 cm

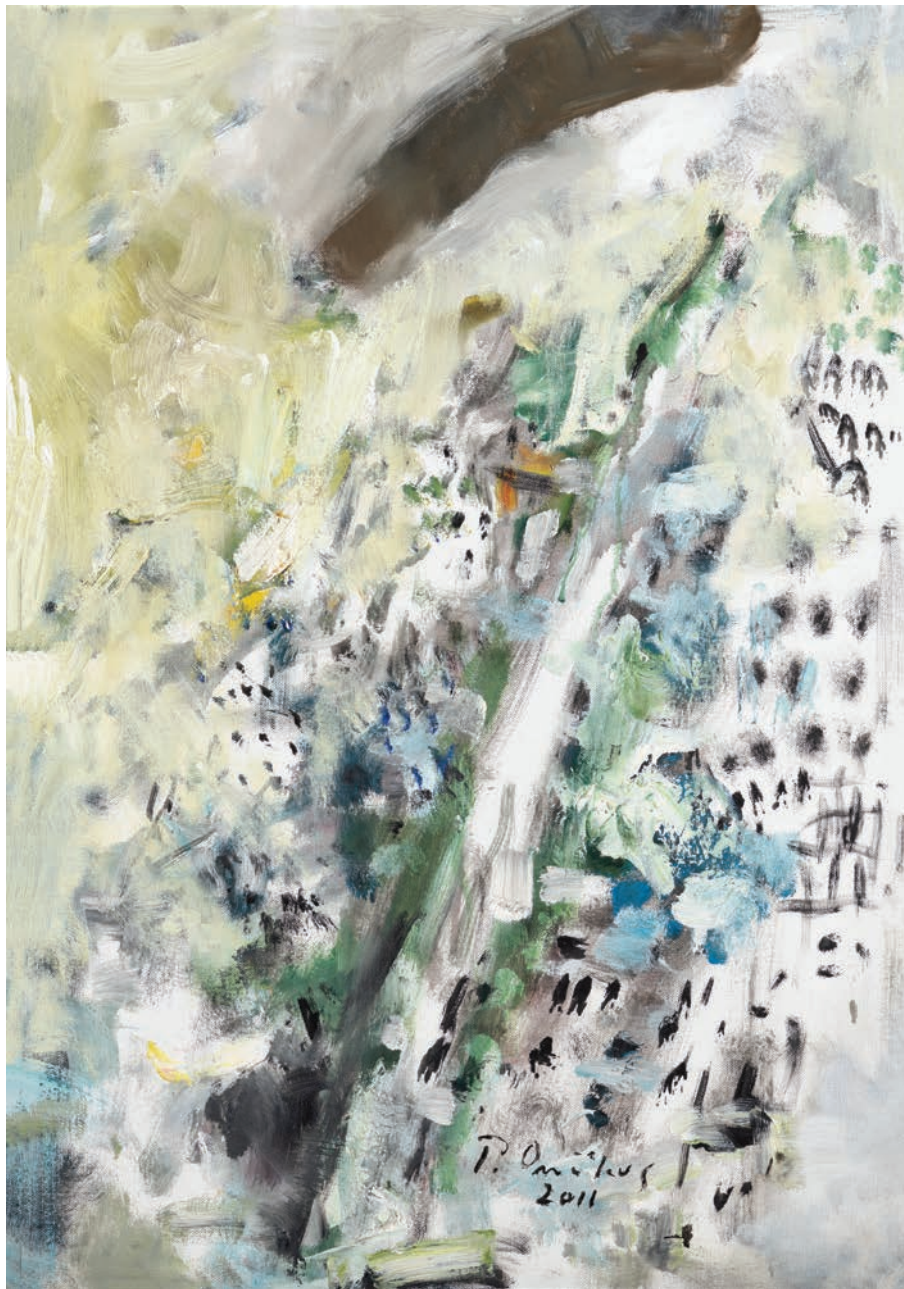

ЗОРАН НАСТИЋ
Купачица, 1990.
акрилик/платно – 60 x 70 cm

ZORAN NASTIĆ
Woman Bathing, 1990,
acrylic on canvas – 60 x 70 cm

ПЕТАР ОМЧИКУС
Балканска, 2011.
уље/платно – 70 x 50 cm

PETAR OMČIKUS
Balkanska Street, 2011.
oil on canvas – 70 x 50 cm

ДУШАН ОТАШЕВИЋ
Господар муња, 1997.
графика/папир – 72 x 52 цм

DUŠAN OTAŠEVIĆ
Lord of Lightning, 1997,
graphic art on paper – 72 x 52 cm

РАТОМИР ПЕШИЋ
Књига, 1997.
акватинта/папир – 40 x 55 cm

RATOMIR PEŠIĆ
Book, 1997,
aquatint on paper – 40 x 55 cm

СВETИСЛАВ-ФЕЂА ПЕШИЋ
Вишез реда једног ока, 1989.
колаж/папир – 70 x 69 цм

SVETISLAV-FEĐA PEŠIĆ
Knight of the One-Eyed Order, 1989,
collage on paper – 70 x 69 cm

МИЛЕТА ПРОДАНОВИЋ
Зенац, 1990.
акрилик/платно – 176 x 135 цм

MILETA PRODANOVIĆ
The Well, 1990,
acrylic on canvas – 176 x 135 cm

МИЋА ПОПОВИЋ
Сликаp, 1990.
комбинована техника / даска – 61 x 71 цм

MIĆA POPOVIĆ
Painter, 1990,
mixed media on hardboard – 61 x 71 cm

МИЋА ПОПОВИЋ
Вук Ст. Караџић, 1976.
кобинована техника / платно – 255 x 187 цм

MIĆA POPOVIĆ
Vuk Stefanović Karadžić, 1976,
mixed media on canvas – 255 x 187 cm

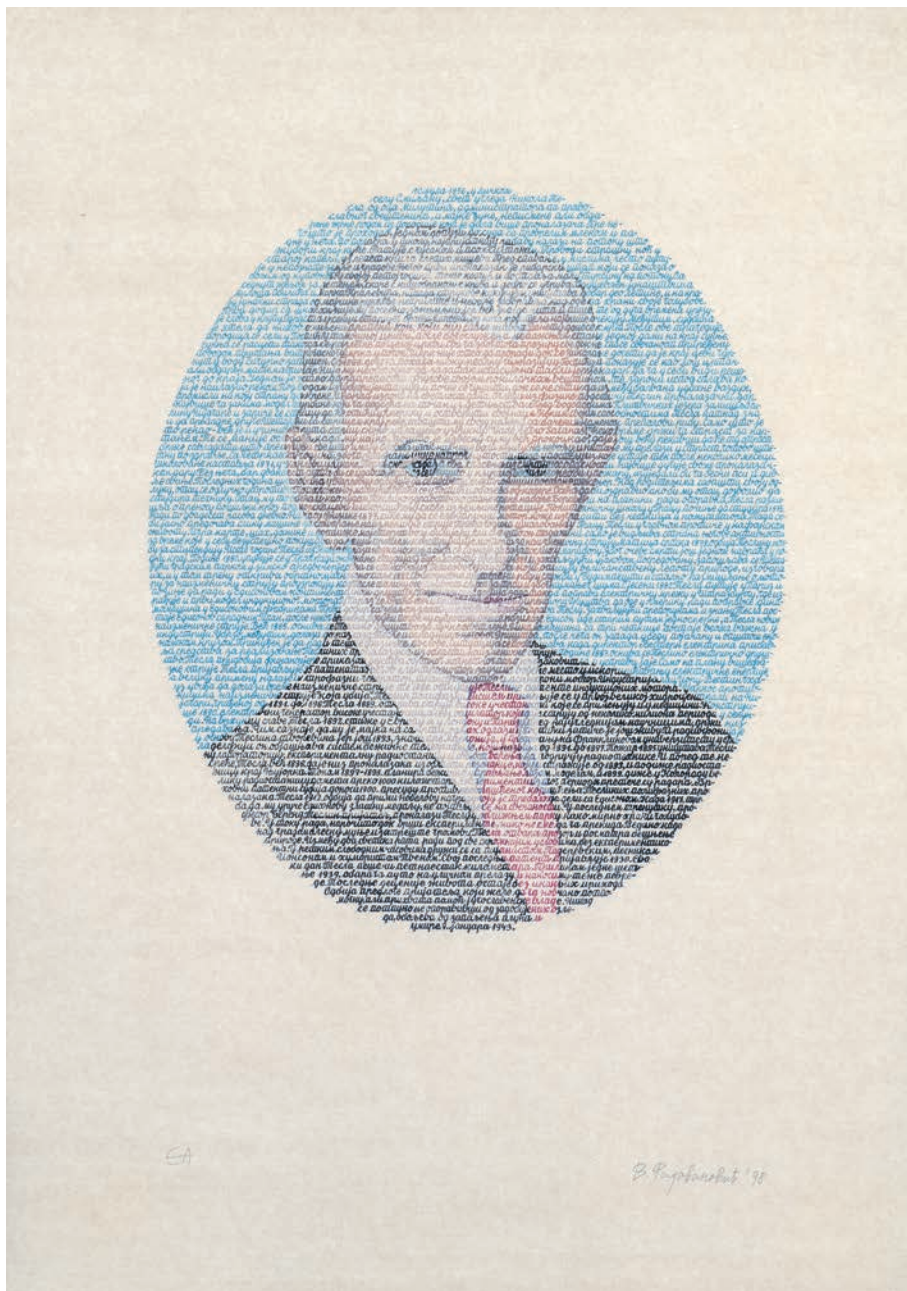

МИОДРАГ ПРОТИЋ
Месец, симбол, простор, 2011.
(триптих) акрилик/платно – 102 x 245 cm

MIODRAG PROTIĆ
Moon, Symbol, Space, 2011,
(triptych) acrylic on canvas – 102 x 245 cm

Владан РАДОВАНОВИЋ
Портрет Николе Тесле, 1998.
графика у боји / папир – 72 x 52 cm

Vladan RADOVANOVIĆ
Portrait of Nikola Tesla, 1998,
coloured graphic art on paper – 72 x 52 cm

МИОДРАГ РОГИЋ
Жена с књигом, 1975.
акрилик/платно – 162 x 110 цм

MIODRAG ROGIĆ
Woman with a Book, 1975,
acrylic on canvas – 162 x 110 cm

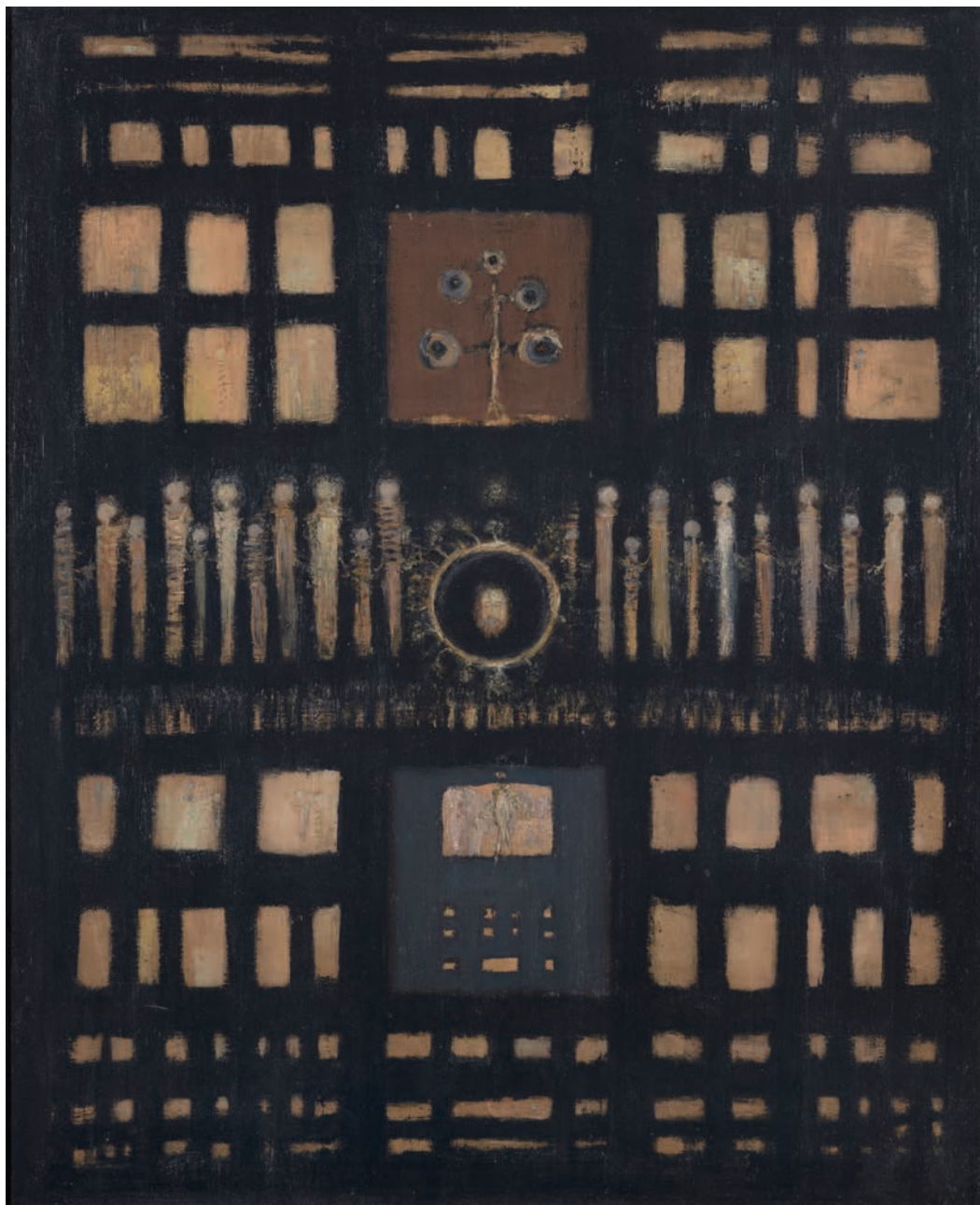
ЕДВИНА РОМАНОВИЋ
Трагови и шрејшаји, 1989.
комбинована техника / папир – 70 x 90 cm

EDVINA ROMANOVIĆ
Traces and Flutters, 1989,
mixed media on paper – 70 x 90 cm

СВЕТОЗАР САМУРОВИЋ
Глава кнеза Лазара, 1989.
уље/платно – 103 x 84 цм

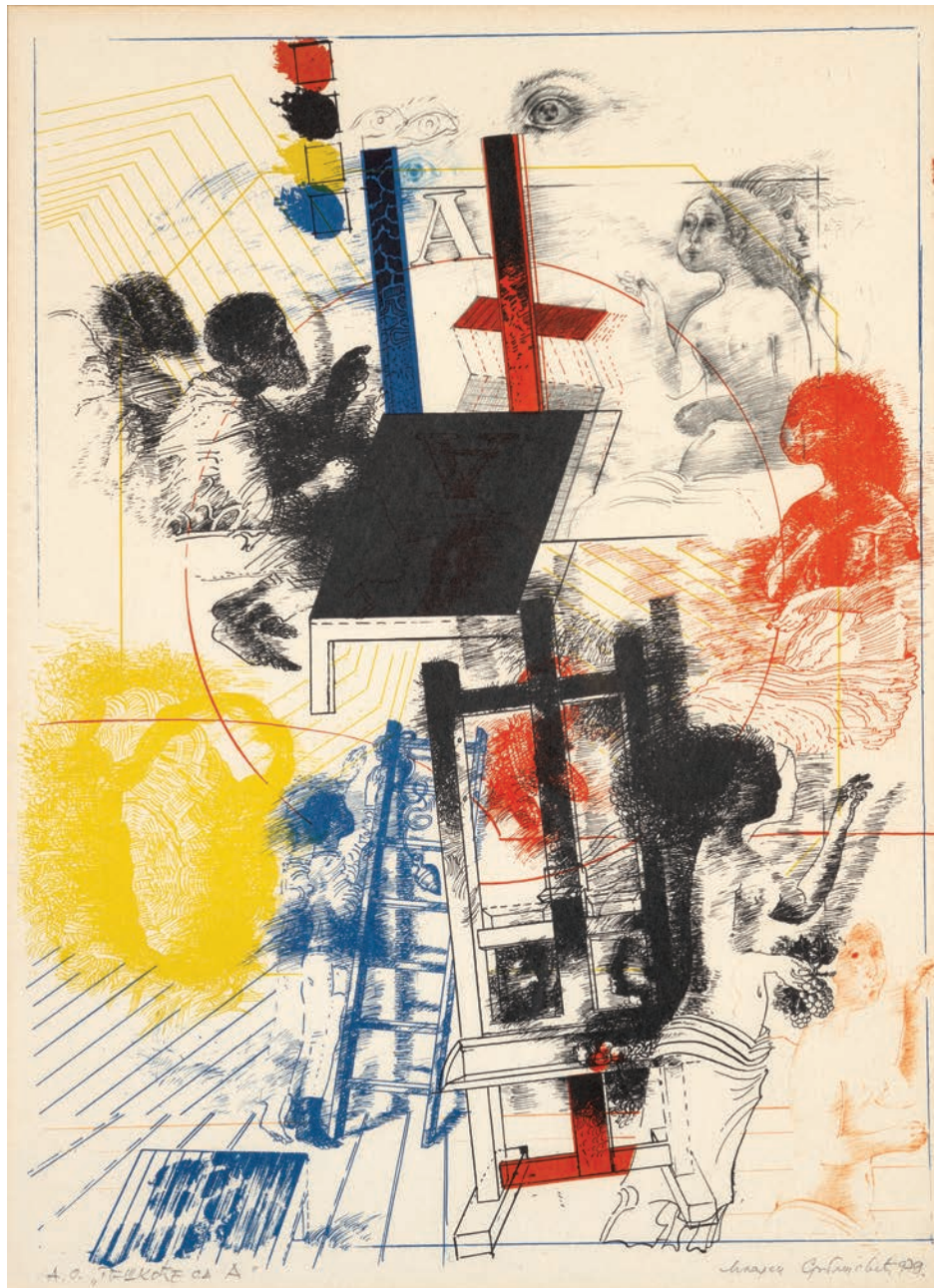
SVETOZAR SAMUROVIĆ
Prince Lazar's Head, 1989,
oil on canvas – 103 x 84 cm

ЉУБИЦА ЦУЦА СОКИЋ
Бела ћаса, 1989.
уље/платно – 50 x 50 цм

LJUBICA CUCA SOKIĆ
White Bowl, 1989,
oil on canvas – 50 x 50 cm

МЛАДЕН СРБИНОВИЋ
Тешкоће са А, 1979.
литографија/папир – 65 x 50 cm

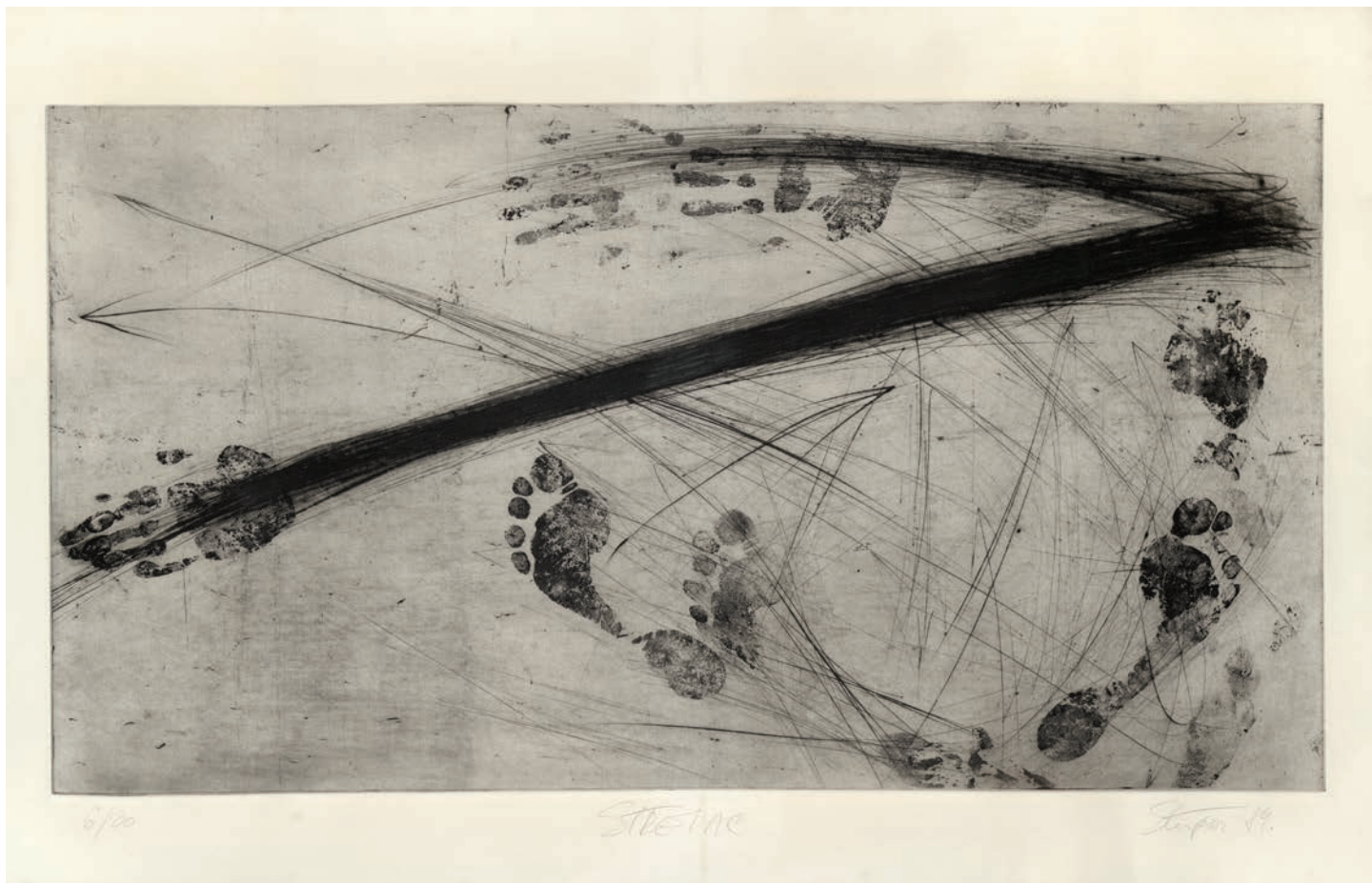
MLADEN SRBINOVIĆ
Difficulties with A, 1979,
lithograph on paper – 65 x 50 cm

МИЛИЋ СТАНКОВИЋ (МИЛИЋ ОД МАЧВЕ)
Зайаљени хоризонти великој Врачара, 1990.
уље/шпер – 40 x 50 цм

MILIĆ STANKOVIĆ (MILIĆ FROM MAČVA)
Fiery Horizons of the Great Vračar, 1990,
oil on panel – 40 x 50 cm

СЛОБОДАНКА СТУПАР

Стрелац, 1989.

комбинована техника / папир – 70 x 106 cm

SLOBODANKA STUPAR

Archer, 1989,

mixed media on paper – 70 x 106 cm

ЉУБИША УРОШЕВИЋ
Београдске фасаде, 1990.
уље/платно – 46 x 61 cm

LJUBIŠA UROŠEVIĆ
Belgrade Façades, 1990,
oil on canvas – 46 x 61 cm

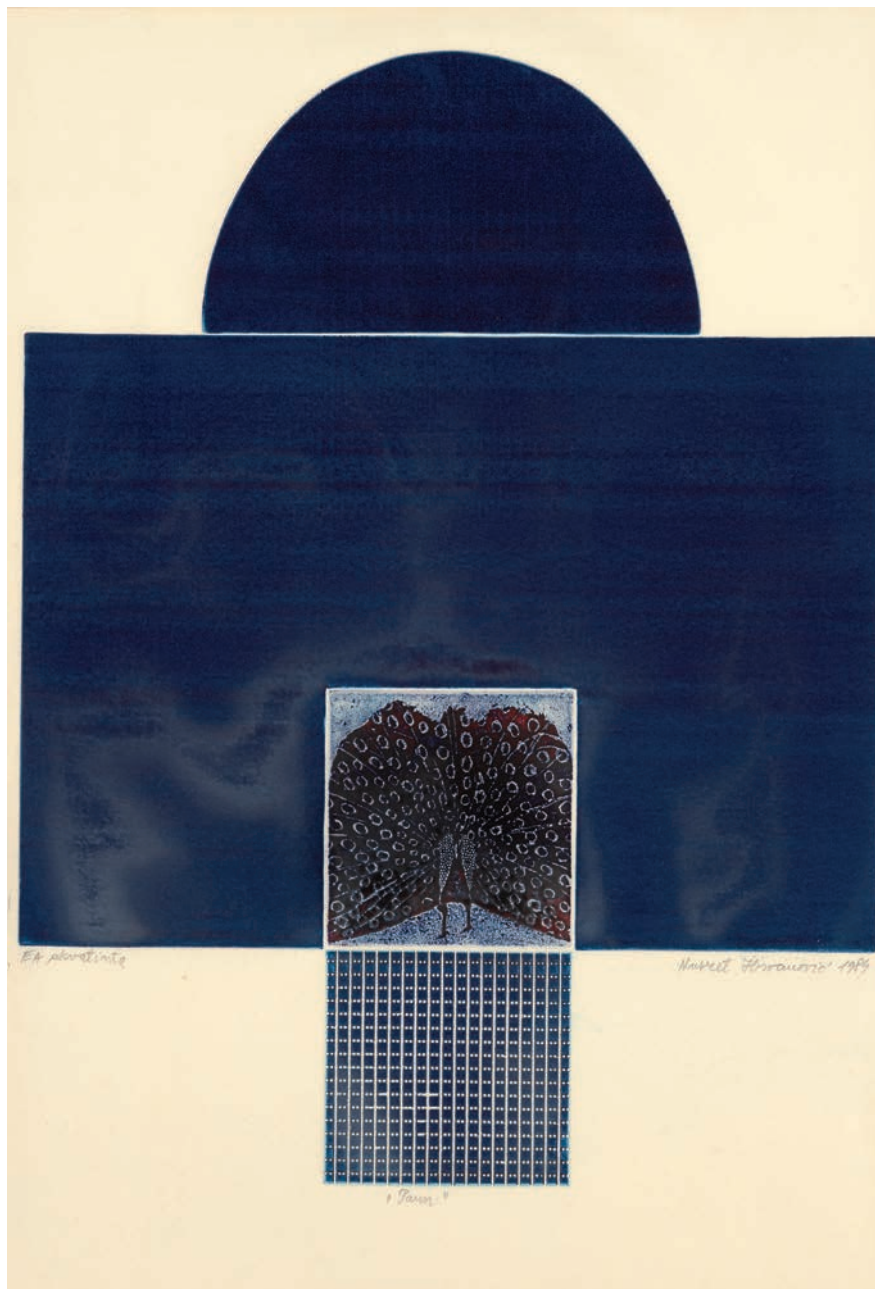

РАДОВАН ХИРШЛ
Сведок, 1989.
уље/платно – 100 x 80 цм

PRADOVAN HIRŠL
Witness, 1989,
oil on canvas – 100 x 80 cm

НУСРЕТ ХРВАНОВИЋ
Паун, 1984.
акватинта/папир – 75 x 50 cm

NUSRET HRVANOVIĆ
Peacock, 1984,
aquatint on paper – 75 x 50 cm

АНТОН ХУТЕР
Народна библиотека после пожара, 1941.
уље/платно – 73 x 93 cm

ANTON HUTER
National Library after the Fire, 1941,
oil on canvas – 73 x 93 cm

JOŽE CIUHA
Велико сѣорочило, 1976.
 графика/папир – 63 x 70 cm

JOŽE CIUHA
Divine Message, 1976,
 graphic art on paper – 63 x 70 cm

САВА ШУМАНОВИЋ
Портрет Милоша Црњанског, 1921
уље/платно – 49 x 40 cm

SAVA ŠUMANOVIĆ
Portrait of Miloš Crnjanski, 1921,
oil on canvas – 49 x 40 cm

СПИСАК ИЛУСТРАЦИЈА ИЗ ТЕКСТОВА

СИНИША ВУКОВИЋ, *Лейошица и звер*, 1990, уље/платно (детал) – стр. 2

МИОДРАГ ПРОТИЋ, *Месец, симбол, њросшор*, 2011, (триптих) акрилик/платно (детал) – стр. 6

САВА ШУМАНОВИЋ, *Поршреш Милоша Црњанског*, 1921, уље/платно (детал) – стр. 10, 17

ПЕТАР ЛУБАРДА, *Косовски бој*, 1953, уље/платно (детал) – стр. 18

Народна библиотека на Косанчићевом венцу, фотографија Светозара Грдијана настала 11. октобра 1933. године (Фонд Музеја града Београда), стр. 23

Скица главне фасаде коју је урадио Иво Куртовић, стр. 26

Нова зграда Народне библиотеке Србије (Фонд Народне библиотеке Србије), стр. 31

Милош Црњански и вајарка Лидија Мишић у атријуму Народне библиотеке Србије, стр. 33

МИЋА ПОПОВИЋ, *Вук Св. Караџић*, 1976, комбинована техника / платно – стр. 49

LIST OF ILLUSTRATIONS FROM THE TEXTS

SINIŠA VUKOVIĆ *Beauty and the Beast*, 1990, oil on canvas (detail) – p. 2

MIODRAG PROTIĆ, *Moon, Symbol, Space*, 2011, (triptych) acrylic on canvas (detail) – p. 6

SAVA ŠUMANOVIĆ, *Portrait of Miloš Crnjanski*, 1921, oil on canvas (detail) – pp. 10, 17

PETAR LUBARDA, *Battle of Kosovo*, 1953, oil on canvas (detail) – p. 18

The National Library at Kosančićev Venac, photograph by Svetozar Grdijan taken on 11th October 1933 (Museum of the City of Belgrade holdings), p. 23

Sketch of the main façade created by Ivo Kurtović, p. 26

New building of the National Library of Serbia (National Library of Serbia holdings), p. 31

Miloš Crnjanski and the sculptress Lidija Mišić in the atrium of the National Library of Serbia, p. 33

MIĆA POPOVIĆ, *Vuk Stefanović Karadžić*, 1976, mixed media on canvas – p. 49

Изложбу приређује Народна библиотека Србије у сарадњи са Галеријом САНУ.

Аутори изложбе

Душан Злоколица
Мирјана Симоски

Стручни сарадници

Катарина Живановић
Јелена Межински Миловановић

Дизајн изложбе и каталога

Милош Нинковић
Душан Злоколица

Техничка реализација изложбе

Милан Јазић
Горан Виторовић
Саша Рендић
Стојан Предовић

Народна библиотека Србије захваљује Галерији САНУ, на колегијалној и професионалној сарадњи и помоћи у реализацији ове изложбе и каталога, као и другим институцијама и појединцима:

Народном музеју у Београду, Музеју савремене уметности у Београду, Музеју града Београда, Галерији Матице српске у Новом Саду, Владимиру Костићу, Тијани Палковљевић Бугарски, Весни Буројевић, Миомиру Гаталовићу, Јелени Медаковић, Драгану Пурешићу, Ивани Николић, Жељку Младићевићу, Одељењу за конзервацију и рестаурацију и Одељењу посебних фондова Народне библиотеке Србије, као и осталим колегиницама и колегама из Народне библиотеке Србије који су подржали и помогли реализацију ове изложбе.

Народна библиотека Србије посебно захваљује Министарству културе Републике Србије на финансијској подршци у организацији изложбе.

The exhibition is organised by the National Library of Serbia, in cooperation with the SASA Gallery.

Authors of the exhibition

Dušan Zlokolica
Mirjana Simoski

Expert collaborators

Katarina Živanović
Jelena Mežinski Milovanović

Design of the exhibition and the catalogue

Miloš Ninković
Dušan Zlokolica

Technical realisation of the exhibition

Milan Jazić
Goran Vitorović
Saša Rendić
Stojan Predović

The National Library of Serbia would like to thank the SASA Gallery, for the collegial and professional cooperation in the realisation of this exhibition and this catalogue, as well as to the following institutions and individuals:

National Museum in Belgrade, Museum of Contemporary Art in Belgrade, Belgrade City Museum, Gallery of Matica Srpska in Novi Sad, Vladimir Kostić, Tijana Palkovljević Bugarski, Vesna Burojević, Miomir Gatalović, Jelena Medaković, Dragan Purešić, Ivana Nikolić, Željko Mladićević, Department of Protection, Conservation and Restoration and Department of Special Collections of the National Library of Serbia, as well as to the colleagues from the National Library of Serbia who supported and helped in the realisation of this exhibition.

The National Library of Serbia would particularly like to thank the Ministry of Culture of the Republic of Serbia for the financial support regarding the organisation of this exhibition.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

027.54:73/76(497.11)(083.824)
73/76(497.11)"19/20"(083.824)

ЗЛОКОЛИЦА, Душан, 1984-

Осликавање храма књиге / Душан Злоколица, Мирјана Симоски
; [превод на енглески Татјана Домазет] = Adorning the temple of books
/ Dušan Zlokolica, Mirjana Simoski ; [English translation Tatjana Domazet].
- Београд : САНУ : Народна библиотека Србије = Belgrade : SASA
: National Library of Serbia, 2023 (Београд : Ретро принт = Belgrade
: Retro print). - 127 стр. : репродукције ; 24 см. - (Галерија Српске
академије науке и уметности ; 161)

Упоредо срп. текст и енгл. превод. - Текст штампан двостубачно. - Тираж 600.
- Стр. 7-9: Уводна реч / Владимир Костић. - Стр. 11-17: Шумановић и Црњански
/ Владимир Пишталo. - Напомене и библиографске референце уз текст.

ISBN 978-86-7035-510-1 (НБС)

1. Симоски, Мирјана, 1983- [аутор]

а) Народна библиотека Србије (Београд) - Ликовна збирка - Изложбени каталози

COBISS.SR-ID 129121801

The catalogue book of the exhibition *Adorning the Temple of Books* is published on the occasion of the 50th anniversary of the National Library of Serbia in Belgrade and the exhibition of a selection of paintings from the picture collection of the National Library of Serbia, which has been expanding by diverse means – donations, legacies, gifts, acquisitions and, in some cases, emergency relocations for the sake of protection – and whose largest part was collected in the year of marking half a century of the destruction of the National Library at Kosančićev Venac.

